

T6g H25 1

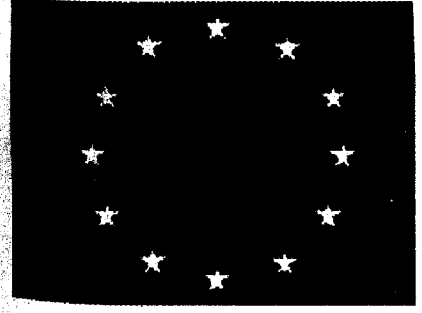
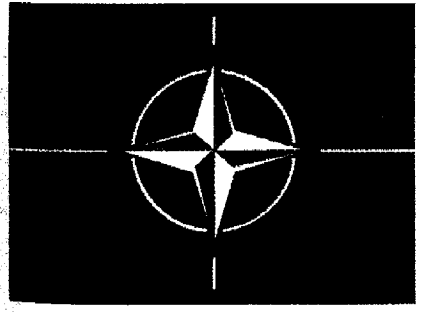
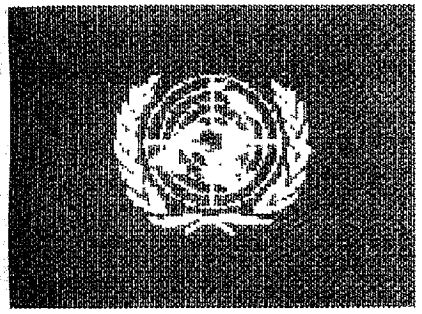
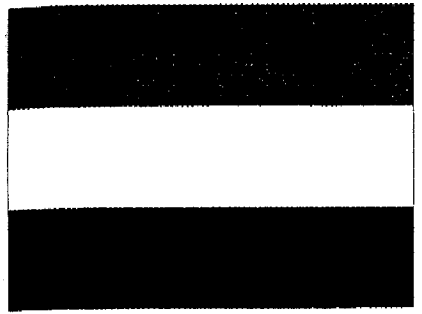

INFO-SCOOP

JNL
003436
3
21

INHOUDSOPGAVE

VAN DE REDACTIE 2

FIAT LUX 2

GEBEURTENISSEN IN VOORMALIG JOEGOSLAVIË

VAN 13 T/M 27 NOVEMBER 1995. 3

    EINDE VAN DE OORLOG IN BOSNIË ? 3

    VREDESBSPREKING 3

    KROATIË 3

    SERVIË 4

    MACEDONIË (FYROM) 4

    BOSNIË-HERCEGOVINA POLITIEK 5

    BOSNIË-HERCEGOVINA MILITAIR 5

    NOORD-BOSNIË-HERCEGOVINA 5

    OOST-BOSNIË-HERCEGOVINA 5

    CENTRAAL-BOSNIË-HERCEGOVINA 6

    ZUID-BOSNIË-HERCEGOVINA 6

    VERENIGDE NATIES/ NAVO 7

    NEDERLANDSE VN-MILITAIRES 8

    OORLOGSTRIBUNAAL 8

INFO S P E C I A L OORLOGSVERLOOP BOSNIË 9

GEBEURTENISSEN IN ANGOLA VAN 10 TOT 23 NOVEMBER 11

    ZORGELIJKE TOESTAND IN PROVINCIE ZAÏRE 11

    FAA-EENHEDEN VOEREN ACTIES UIT TEGEN UNITA-
    OPSTELLINGEN 11

    VN BESCHULDIGD VAN COLLABORATIE 12

    DE SITUATIE IN CABINDA 12

    VOORTGANG IN DE QUARTERING-AREAS 12

    MIJNINCIDENT IN LUNDA-NORTE EN CUNENE 13

    TERUGKEER VLUCHTELINGEN 13

    AMERIKAANSE DIPLOMAAT WAARSCHUWT VOOR 13

    VERDEREVERTRAGING VREDESPROCES 13

    UNITA HERVAT BESPREKINGEN 13

    UNITA HINDERT HULPVERLENING 14

    ONTMOETING GEPLAND TUSSEN SANTOS EN SAVIMBI 14

KOMT ALGERIJE TOT RUST NA DE VERKIEZING VAN LIAMINE ZEROUAL ? 15

    HET FIS EN DE GIA 15

    DE VERKIEZINGEN 15

OVERZICHT ISRAËL 16 T/M 30 NOVEMBER 1995 17

    TWEESPALT IN ISRAËL 17

DE GOLANHOOGTE 19

    NATUURLIJKE EN POLITIEKE GRENS TUSSEN ISRAËL EN SYRIË 19

    DE ROL VAN DE VERENIGDE NATIES 20

    DE GOLAN ALS INZET VOOR HET VREDESPROCES IN HET
    MIDDEN OOSTEN 21

VALSTRIKKEN UIT HET VOORMALIG JOEGOSLAVIË 22

COLOFON; 26

VAN DE REDACTIE

Elnt P.W.T.S Menting

In deze Info-Scoop treft u de volgende onderwerpen aan: Een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen in het voormalige Joegoslavië van 13 november tot en met 27 november waarin ondermeer wordt ingegaan op de ondertekening van het vredesplan "Pax Americana" en het leveren van troepen in het kader van IFOR.

Tevens treft u hierbij aan een Info-Special met daarin aangegeven het oorlogsverloop vanaf december 1991 tot en met november 1995.

Een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen in Angola gedurende de periode 10 tot 23 november wordt in deze Info-Scoop belicht door Adj P. de Rooij.

Hij beschrijft de problematiek rondom de uitvoering van het vredesverdrag. De FAA beschuldigt UNITA ervan door o.a. troepenverplaatsingen, veediefstal en het plaatsen van mijnen het vredesproces te ondermijnen.

De ontwikkelingen in het Midden-Oosten worden belicht door Sgt J. van Sloun. In zijn artikel gaat de Sgt van Sloun dieper in op de mogelijke gevolgen die de moord op de Israëliëse premier Yitzhak Rabin met zich meebrengen aangaande het vredesproces. De Israëliërs zijn zeer gespannen door de vele, door radicale Palestijnen gepleegde, aanslagen. Premier Peres zoekt nieuwe wegen om het vastgelopen vredesoverleg met Syrië nieuw leven in te blazen. De Smi M. Geusebroek bericht over de verkiezingen in Algerije. Zeroual won weliswaar de verkiezingsstrijd in Algerije maar bij de uitslag kan een vraagteken worden gezet. Met het verbod voor het openbaar optreden van het FIS en een boycot van de andere partijen mag rustig worden gesteld dat de uitslag geflatteerd is.

De Lnt R. Sharma gaat in zijn artikel dieper in op de problematiek aangaande Israël en Syrië.

Nu het akkoord tussen Israël en de PLO is bereikt en de feitelijke uitvoering is begonnen wordt reikhalzend uitgezien naar een akkoord tussen Israël en Syrië.

Een van de belangrijkste agendapunten van de onderhandelingen zal vermoedelijk de Golanhoogte zijn .

Het is onwaarschijnlijk dat Israël de Golanhoogte aan Syrië zal afstaan in ruil voor "normalisatie" van de betrekkingen van beide landen.

Door de Smi J. van Hoorn wordt in zijn artikel "Valstrikken uit het voormalige Joegoslavië" uitvoerig ingegaan op de beschikbare valstrikken die voorkomen in het voormalige Joegoslavië. Het geeft een indruk hoeveel soorten valstrikken met hun ontstekingswijze in dit land kunnen voorkomen.

Tot slot bedankt de redactie de inzet van de dienstplichtigen, de Lnt Y. Vissers, de Lnt S. Elgersma, de Sgt J. van Sloun en de Sgt M. Harreman voor het schrijven van de artikelen welke hebben bijdragen tot het wegnemen van de duistere gordijnen die voor deze gebieden hingen.

Zoals aangegeven in de colofon is de Info-Scoop volledig samengesteld uit open bronnen. Indien er uwerzijds op- of aanmerkingen zijn over de inhoud van deze publikatie, wordt u verzocht contact op te nemen met één van de redactieleden

---

FIAT LUX

Om vrede te bewerkstelligen zou Machiavelli zeggen dat men zich moet bekwamen in de oorlogvoering, enerzijds door actie, c.q. peace-enforcing, en anderzijds door studie, lees inlichtingen. Over het eerste bestaan meningsverschillen en zal de al dan niet succesvolle uitvoering van Dayton evenmin uitsluitsel geven. Over het belang van het tweede is 101 MIPel in ieder geval wel overtuigd. Bij "101" worden de donkere krochten van de militaire inlichtingen verkend en wordt op het één en ander een schijnwerper gericht. Licht in de duisternis brengen is immers zowel de taak als het motto van de eenheid. Als één van de laatste der Mohicanen zijn wij in de gelegenheid gesteld op bijzondere wijze de dienstplicht bij "101" te vervullen. In het schijnwereldje van de inlichtingen mochten wij op zoek gaan naar de waarheid teneinde haar middels onder andere dit medium, te laten zegevieren. Omdat onze aanwezigheid van voorbijgaande aard is, zou Machiavelli ons ongetwijfeld tot de zogenaamde "hulptroepen" rekenen, waarop niet gebouwd kan worden. Toch hopen wij een steentje bijgedragen te hebben en voor die mogelijkheid zijn wij in ieder geval de Majoor Hakvoort, maar zeker ook de rest van "101", erg dankbaar.

*Steffen Elgersma,
Marc Harreman,
Jaques van Sloun,
Ydir Vissers*

EINDE VAN DE OORLOG IN BOSNIË ?

Smi G. Nieboer
Elnt D.A. van Amerom

In deze samenvatting wordt de situatie van 13 t/m 27 november geschetst.

Deze is onderverdeeld in:

Vredesbespreking

Kroatië

Servië

Macedonië

Bosnië-Herzegovina Politiek

Bosnië-Herzegovina Militair

Noord-Bosnië-Herzegovina

Oost-Bosnië-Herzegovina

Centraal-Bosnië-Herzegovina

Verenigde Naties / NAVO

Nederlandse Militairen

Oorlogstribunaal

Voor dit overzicht is o.a. gebruik gemaakt van de volgende periodieken:

De Amersfoortse Courant, De Volkskrant, De Gelderlander, Het NRC Handelsblad, Het Algemeen Dagblad, De Telegraaf, The International Herald Tribune, The Times, The New York Times en Le Monde.

VREDESBESPREKING

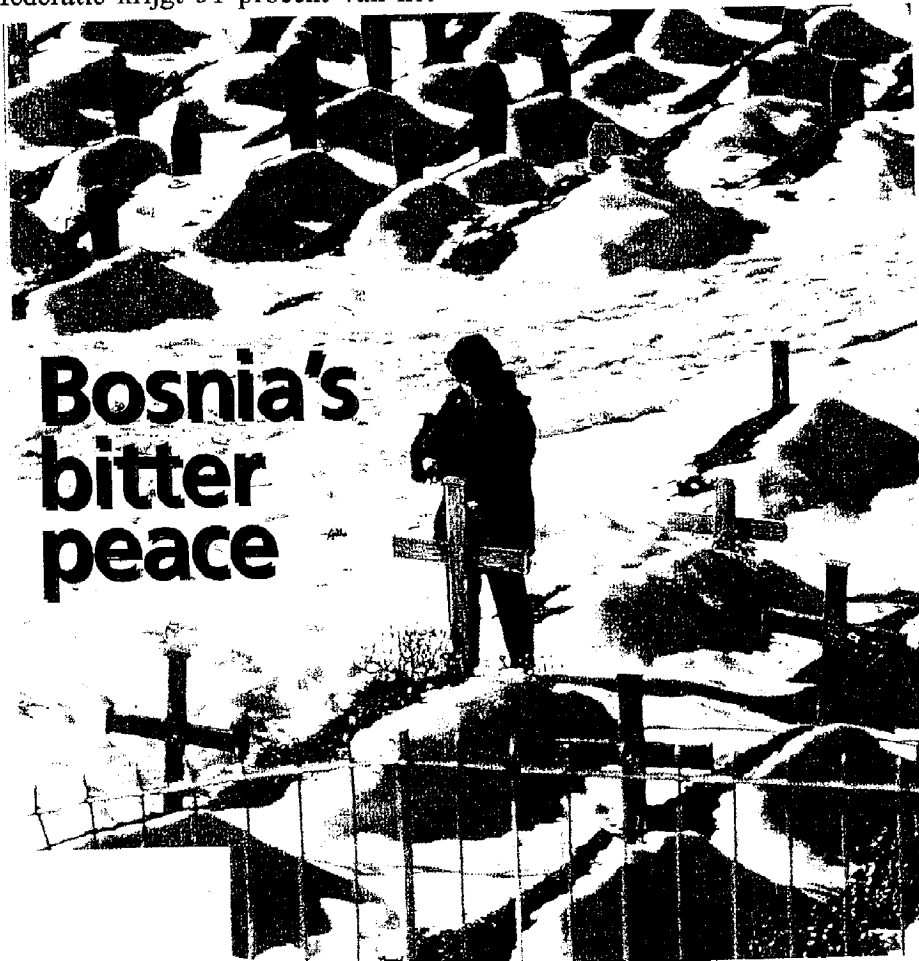
De leiders van Bosnië, Servië en Kroatië hebben op 21 november het vredesplan voor Bosnië ondertekend, ook al "Pax Americana" genoemd. Na drie weken moeizaam overleg waren de drie partijen eerder op de dag tot een akkoord gekomen dat een eind moet maken aan bijna vier jaar oorlog. Ondertekenaar namens Bosnische-Serviërs was president Milosevic, namens Kroatië president Tudjman en voor Bosnië zette president Izetbegovic zijn handtekening. De Amerikaanse president Clinton verklaarde dat het vredesplan "een einde maakt aan het ergste conflict in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog". Volgens het verdrag blijft Bosnië als onafhankelijk en internationaal erkende staat bestaan.

Binnen het kader van een eenheidsstaat wordt Bosnië verdeeld in een Servische republiek en Bosnisch-Kroatische federatie. Er komen een centrale regering, een president en een parlement. Sarajevo blijft de onverdeelde hoofdstad. De nieuwe centrale regering krijgt de bevoegdheid over buitenlandse zaken, buitenlandse handel en financiën. Er zal in Bosnië vrij verkeer zijn voor een ieder, zonder formele binnenlandse grenzen. Vluchtelingen kunnen terugkeren. Zij die zich aan oorlogsmisdaden hebben schuldig gemaakt, met name de Bosnisch-Servische leiders Mladic en Karadzic, kunnen geen openbare functies bekleden. Gedetailleerde afspraken zijn gemaakt over een territoriale verdeling van Bosnië. De Bosnisch-Kroatische federatie krijgt 51 procent van het

grondgebied, de Bosnische-Serviërs krijgen 49 procent. Zowel Bosniërs als Serviërs geven enig grondgebied op. De moslims krijgen een corridor naar de enclave Gorazde over Servisch grondgebied. De Serviërs zullen de Posavina-corridor verbreden. Verder zal het internationale handelsembargo tegen het voormalige Joegoslavië worden opgeheven. Een internationale vredesmacht (IFOR) van zestigduizend NAVO-soldaten zal toezien op de uitvoering van het vredesverdrag.

KROATIË

De Kroatische president Tudjman heeft op 14 november een Bosnisch-Kroatische militair bevorderd die een dag eerder door het Joegoslavië-tribunaal was aangeklaagd op grond van oorlogsmisdaden (zie ook rubriek 'VN-tribunaal'). De staatstelevisie meldde dat generaal Tihomor Blaskic was bevorderd tot inspecteur bij het hoofdinspectoraat van het Kroatische leger (HV).

**Bosnia's
bitter
peace**

The Economist, 25 november 1995

Op 18 november heeft de Kroatische president bekend gemaakt dat er een plan klaar ligt voor het herstel van de betrekkingen tussen zijn land en klein-Joegoslavië (Servië en Montenegro). De overeenkomst zal deel uitmaken van een vredesakkoord.

SERVIË

"MAN VAN DE VREDE"

De datum 21 november 1995 is de grote dag voor Servië en Joegoslavië. Dit is een overwinning voor de politiek van onze president Slobodan Milosevic - "de man van de vrede". Zo hoorden de Serviërs de omroeper in een speciale uitzending op alle radio- en televisiezenders aankondigen dat er na 21 dagen onderhandelen een vredesakkoord was bereikt. Onmiddellijk nadat het nieuws uit de Verenigde Staten bekend was geworden, verscheen een stoet opgetogen functionarissen op de staatstelevisie om het akkoord toe te juichen. Ik wil de enorme opluchting en tevredenheid benadrukken die er in het Joegoslavische leger bestaat, verklaarde de bevelhebber Momcilo Perisic. De Serviërs zijn vooral opgelucht omdat ze hopen dat er nu een eind komt aan de dagelijkse ontberingen. De laatste maanden hebben de Serviërs op het slagveld de ene nederlaag na de andere geleden, overstroonden meer dan 300.000 vluchtelingen de Servische gebieden, werden salarissen door de inflatie snel minder waard en stegen de prijzen van veel basisvoorzieningen tot onbetaalbare hoogten. Het economisch bestel in Servië dateert nog uit de communistische tijd en is vanwege de oorlog niet gemoderniseerd.

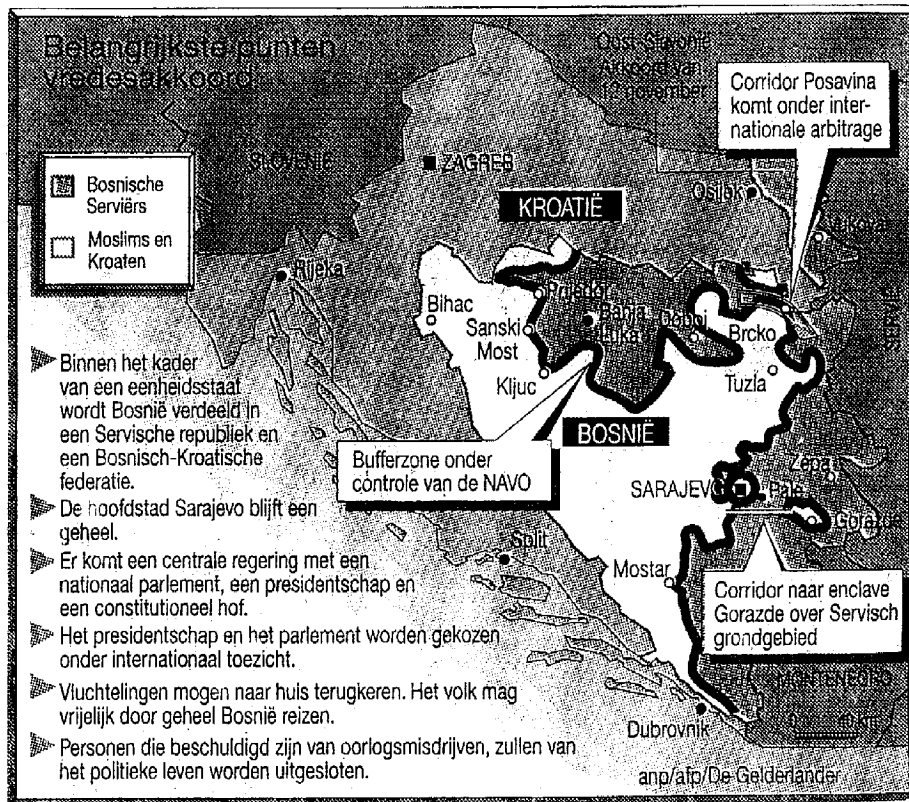
De eerste stap is echter gezet. Op 23 november heeft de VN-veiligheidsraad de internationale sancties tegen Servië en Montenegro opgeheven. De raad besloot tevens tot een geleidelijke opheffing van het wapenembargo tegen alle republieken in het voormalige Joegoslavië.

Het akkoord van Dayton zal er niet voor gaan zorgen dat de moslims, Kroaten en Serviërs weer *met*, maar juist *naast* elkaar zullen gaan leven.

De volledige terugkeer van de vluchtelingen kan 'vergeten' worden. De Serviërs hebben immers in 1992 en 1993 zo goed als alle moslims uit hun gebied verdreven en alle moslimhuizen opgeblazen of verbrand. 99 Procent van de honderdduizenden moslimvluchtelingen heeft geen huis meer. Afgezien daarvan willen de meeste moslims niet meer samenleven met diegenen die verantwoordelijk zijn geweest voor de moord op hun familie en vrienden. De Servische vluchtelingen kunnen trouwens ook nauwelijks terugkeren naar hun huizen, aangezien die inmiddels voornamelijk worden bewoond door moslim-vluchtelingen die genoodzaakt waren om hun intrek te nemen in de leeggekomen Servische huizen. Bosnië als eenheidsstaat blijft dus een papieren tijger.

ondertekend en zij zal beide niet ondertekenen", aldus Krajisnik. De Bosnische Serviërs waren bij de vredesonderhandelingen in Dayton (VS) aanwezig. Ze waren echter geen partij, want de Servische leider Milosevic onderhandelde namens hen. De onderhandelaar sprak over een totale breuk tijdens het beraad tussen de Serviërs en de Bosnische Serviërs.

Op vrijdag 23 november echter heeft Milosevic in Belgrado de Bosnisch-Servische leiders toch 'over de streep' weten te halen. "Wij zullen het akkoord uitvoeren, ondanks de voor ons zeer pijnlijke oplossing", verklaarden aldus de daar aanwezige Karadzic en Krajisnik.

De Gelderlander, november 1995

BOSNISCHE SERVIËRS ONTEVREDEN

"De Bosnische Serviërs gaan niet akkoord met het vredesakkoord over Bosnië". Dat zei hun chef onderhandelaar Krajisnik tegenover het persbureau SRNA. "Onze delegatie heeft het vredesplan niet geaccepteerd. Zij heeft de kaarten, noch het akkoord

MACEDONIË (FYROM)

EEN MEDISCH WONDER IN MACEDONIË

In de kleine Balkan-staat verheugt men zich over het voorspoedige herstel van president Kiro Gligorov. Deze werd op 3 oktober jl. door een autobom zwaar gewond. Over een maand wil hij weer achter zijn bureau zitten, aldus paleiswoordvoerders. Hoewel de 78-jarige

president bij de aanslag zware verwondingen opliep, is men in Skopje optimistisch over zijn herstel.

BOSNIË-HERCEGOVINA POLITIEK

BOSNISCHE KROATEN ONTEVREDEN

De voorzitter van de moslim-Kroatische Federatie, de Kroaat Kresimir Zubak, vertolkte afgelopen zondag 26 november de Kroatische onvrede over het vredesakkoord. Zijn klacht betrof met name de teruggave van een zijns inziens te groot gebiedsdeel aan de Bosnische Serviërs in NW-Bosnië. Ook het stadje Mrkonjic Grad, dat als tactisch belangrijk gebied kan worden gekenmerkt en waarom de afgelopen zomer hard is gevochten, moet aan de Serviërs worden overgedragen. Veel van waarde zullen zij er echter niet aantreffen. Het TV-journaal van 26 november gaf duidelijk weer dat Bosnische-Kroaten al druk met het 'verhuizen' bezig waren.

ONTSLAG SACIRBEY

De Bosnische minister van buitenlandse zaken, Mohamed Sacirbey verklaarde op 18 november zijn ontslag te hebben aangeboden. Zijn stap had niet te maken met problemen in het vredesproces. Sacirbey is bereid zijn functie te blijven uitoefenen totdat een opvolger is benoemd. Hij denkt dat zijn post beter door een Kroaat kan worden bekleed, om door een beter machtsevenwicht ervoor te zorgen dat de federatie tussen Kroaten en moslims binnen Bosnië een succes wordt.

KARADZIC EN MLADIC TREKKEN ZICH TERUG ?

De twee omstreden leiders van Bosnisch-Servië, zullen mogelijk aftreden zodra er een Bosnisch vredesakkoord is getekend. In ruil voor hun aftreden zullen ze niet worden berecht door het Haagse Joegoslavië-tribunaal. De Amerikaanse regering heeft gezegd geen troepen voor de IFOR naar Bosnië te sturen zolang zij in functie blijven. Het Joegoslavische blad *NIN* meldde 13 november dat de Servische president Milosevic, die op

het vredesoverleg in Dayton mede namens de Bosnische Serviërs onderhandelt, heeft ingestemd met een compromis. Het voorziet in het aftreden van Karadzic en Mladic na de ondertekening van een vredesakkoord. In ruil zou de internationale gemeenschap de eis, dat de twee in Den Haag worden berecht, laten vallen. Of de Bosnische regering met het gemelde compromis instemt, is niet bekend. Volgens *NIN* en andere media in Belgrado hebben Karadzic en Mladic inmiddels wel met deze regeling ingestemd. Het blad *Vreme* schreef dat Karadzic en Mladic hebben beloofd niet te zullen deelnemen aan de verkiezingen die na het vredesakkoord worden gehouden. Mirko Pejanovic, een Serviër die lid is van het collectieve presidentschap van Bosnië, zei dat Karadzic en Mladic "geschiedenis" zijn. In een op 24 november uitgegeven verklaring heeft het Joegoslavië-Tribunaal bekendgemaakt dat NAVO-troepen in Bosnië de beide verdachten van oorlogsmisdaden mogen aanhouden. De kans daarop is groot, aangezien er ook eenheden van de NAVO-macht in Bosnisch-Servisch gebied komen, aldus de Amerikaanse minister Perry (defensie).

HUIS VS VERNIETIGEND OVER VREDESPROCES

Het Amerikaanse State Departement heeft op 18 november scherpe kritiek geleverd op het Huis van Afgevaardigden dat president Clintons bevoegdheid om troepen naar Bosnië te sturen, wil inperken. Het Huis besloot met 243 tegen 171 stemmen dat Clinton geen geld krijgt voor het zenden van troepen om vrede in Bosnië te handhaven, als hij niet eerst het Congres hierom toestemming vraagt. In het Congres bestaat grote aarzeling over het zenden van vredestroepen. Volgens het ministerie van buitenlandse zaken probeert het Huis zo het vredesproces te vernietigen, nu vrede net een goede kans maakt.

BOSNIË-HERCEGOVINA MILITAIR

Ook binnen deze verslagperiode

hebben zich, op militair gebied, gelukkig geen grote veranderingen voorgedaan. Toch kwamen weer diverse (schiet-)incidenten voor. Vooral de gebieden Posavina-corridor, de Maglaj- en Vitez-pocket, en rond de stad Sarajevo golden als 'meest actief'. Een aantal 'bestandschendingen' waren terug te voeren naar: huwelijksfeesten en mijnopruijningen. In de diverse UNPROFOR-sectoren blijven, ondanks periodieke tegenwerking van de betrokken partijen, ook de RJC's (Regional Joint Commissions) hun taak uitvoeren. Een vaak gebruikt excuus is dat men op de NATO (IFOR) wacht en eigenlijk geen 'zaken' meer met de de VN (UNPROFOR) wil doen.

NOORD-BOSNIË- HERCEGOVINA

Het 5e BiH Corps, dat gepositioneerd is in de Bihac-pocket en direct zuid daarvan, heeft verklaard dat het geen (UK) Saxon wielvoertuigen in zijn gebied zal toestaan. Als reden werd gegeven dat 'de Bihac' geen UNPROFOR-sector is.

VELIKA KLADUSA

Ongeveer 200 ABiH-militairen hebben op 24 november een VN-basis bij Velika Kladusa, in het uiterste noordwesten van de Bihac-pocket, overvallen en geplunderd. Het VN-kamp werd beheerd door ca. 80 blauwhelmen uit Bangladesh, die kansloos waren tegen de goed georganiseerde moslim-overmacht. De buit bestond o.a. uit pantservoertuigen, voedsel van UNHCR en duizenden liters brandstof.

TUZLA

Op 14 november is een soldaat van NORBAT2 gedood nadat hij per ongeluk door een AT-projectiel (Carl Gustaf) was getroffen.

OOST-BOSNIË- HERCEGOVINA

SREBRENICA

De Amerikaanse journalist die onlangs is vrijgelaten door de BSA en verdacht

werd van spionage-activiteiten, heeft woensdag 15 november verklaard kleding en beenderen te hebben ontdekt op twee plaatsen in de buurt van Srebrenica waar massagraven worden vermoed. David Rhode, verslaggever voor de *Christian Science Monitor*, werd vorige maand voor de eerste keer opgepakt toen hij onderzoek deed naar de mogelijke massa-executie na de val van de enclave op 11 juli. Sindsdien worden nog duizenden moslims vermist. Rhode beweert twee massagraven te hebben gezien, één vlakbij een school en de andere nabij een dam. Het bewijsmateriaal van de graven, een fotorolletje, zou hem door de Serviërs zijn afgenomen.

Enkele mannelijke moslim-vluchtelingen zijn, na een voettocht van vier maanden door de bossen tussen Srebrenica en Tuzla, met hun geloofsgenoten in Tuzla herenigd. Men vermoedt dat er zich nog honderden vluchtelingen in en rond Srebrenica in de bossen schuilhouden. Ook op zaterdag 25 november werd gemeld dat er weer 8 moslim-mannen behouden uit Srebrenica in moslim gecontroleerd gebied waren aangekomen.

GORAZDE:

Voor de tweede opvolgende dag heeft de BiH geen toestemming verleend aan de Russische begeleiding van een UNHCR-konvooi om de enclave binnen te gaan. Het konvooi is toen, zonder bescherming en zonder toestemming, toch de enclave binnengegaan. Er is daarna is een schriftelijk protest ingediend bij de BiH autoriteiten van Gorazde. E.e.a herhaalde zich op 13 november.

CENTRAAL-BOSNIË-HERCEGOVINA

SARAJEVO:

Zaterdag 25 november werd bekend gemaakt dat generaal Mladic weigert zijn BSA-troepen uit Sarajevo terug te trekken. Hij ziet zich gesteund door enige duizenden Servische bewoners van Sarajevo. Op dezelfde dag werd door hen een protestmars gehouden,

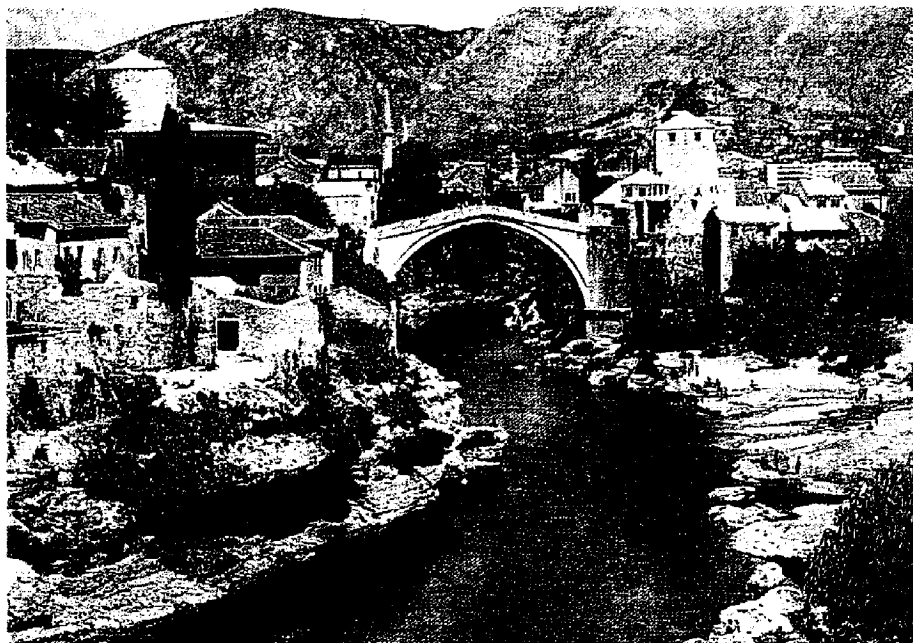
waarin zij duidelijk maakten geen moslim-overheid (stadsbestuur en politie) in Sarajevo te zullen accepteren.

ZUID-BOSNIË-HERCEGOVINA

VERZOENING IN MOSTAR ?

De inwoners van de verdeelde stad Mostar willen een einde maken aan de onderlinge haat, maar de littekens zitten zo diep dat het moeilijk is om de wraakgevoelens te onderdrukken. Na een jaar van oorlog en een jaar waarin alles hetzelfde bleef, maken de bewoners zich nu op om de bruggen tussen de Kroatische - en de

flaneert de jeugd alweer langs vele trendy cafe's. Maar in het oostelijke, islamitische stadsdeel van Mostar zijn de oorlogswonden nog lang niet geheeld. De smalle straten in het oude centrum liggen vol afval, de ramen zijn nog stuk en de huizen half verbrand. Ook is er geen telefoon. Pas sinds kort is er weer water en elektriciteit. Het stadspark is een kerkhof. De meeste moslims van Mostar wantrouwen de Kroaten. Veel inwoners van Mostar zullen verklaren dat ze liever met Serviërs dan met Kroaten samenleven. De Kroatische autoriteiten in Mostar hebben nog niet gereageerd op het

De bekende Turkse boogbrug in Mostar zoals deze vroeger was.

moslimhelft te herstellen. Maar die ene oude brug, Stari Most- de naamgever van Mostar, is niet te vervangen. "Vergeet dit niet", meldt de gedenkplaat bij de verwoeste brug van Mostar. Twee jaar geleden werd de brug door Kroatisch geschut verwoest. Deze verwoesting was aanleiding om de overeenkomst van de federatie tussen Bosnië en Kroatië, nieuw leven in te blazen. Of deze afspraak ook realiteit wordt zal vooral in Mostar moeten blijken. De Bosnische Kroaten beschouwen Mostar als hun hoofdstad. Er is altijd al een verschil geweest tussen beide helften, maar sinds de oorlog is het contrast wel heel groot. In het westelijke, Kroatische Mostar

akkoord dat in Dayton is gesloten.

Maar Mile Puljic, de Kroatische locoburgemeester, heeft op de radio gezegd dat de stad alleen kan worden herenigd op voorwaarde dat de Kroatische vluchtelingen kunnen terugkeren naar Vares, Bugonjo en Travnik. Deze dorpen zijn nu in handen van het Bosnische regeringsleger.

In het gebied rond Mostar schijnt de HVO een positievere houding aan te nemen m.b.t. eenheden van de Multi Nationale Brigade (MNB). Getracht zal worden een van de beide vliegvelden weer in gebruik te nemen. Hierdoor kunnen vliegtuigen van het type Hercules/Transal of kleiner, Mostar weer bereiken.

VERENIGDE NATIES/ NAVO

"GEHEIME AFSPRAKEN"

De Verenigde Naties zijn er ongerust over dat de regeringen van Kroatië en Bosnië geheime afspraken hebben gemaakt over de gedwongen repatriëring van 20.000 vluchtelingen naar Bosnië. Een woordvoerder van de vluchtelingen-organisatie UNHCR zei op 17 november dat als voorbereiding op repatriëring de bewaking van het vluchtelingenkamp Kuplijensko in Kroatië is verscherpt.

DE TERUGKEER VAN VLUCHTELINGEN

De UNHCR is bezig een omvangrijk terugkeerprogramma op te stellen voor de bijna drie miljoen mensen, die tijdens de oorlog in Bosnië en Kroatië uit hun huizen zijn verdreven. Een UNHCR-woordvoerder waarschuwde echter dat niet iedereen onmiddellijk naar huis zal kunnen terugkeren; zeker niet nu de winter in aantocht is. De gehele operatie zal ten minste één of twee jaar duren.

GETIPT ALS NAVO-SECRETARIS

Bij de NAVO wordt verwacht dat de Spaanse minister van Buitenlandse Zaken Javier Solana (53 jaar), officieel kandidaat wordt gesteld om secretaris-generaal van de alliantie te worden. De Spaanse socialistische partij PSOE meldde op 21 november dat er in het bondgenootschap grote overeenstemming heerst over Solana als mogelijke opvolger van Willy Claes.

Toch is de Deense oud-minister van Buitenlandse Zaken, Elleman-Jensen, nog lang niet kansloos. Vooral Amerika, met een reeds uitgesproken voorkeur voor de Deense kandidaat, wil nu snel spijkers met koppen slaan. William Perry, de VS-minister van Defensie, verklaarde te verwachten dat de 16 ministers van Buitenlandse Zaken op 5 december in Brussel tot een finaal besluit zullen komen.

NAVO KLAAR VOOR UITVOERING AKKOORD BOSNIË

Vorbereidingen voor de missie van 60.000 man sterke IFOR- (Implementation Force) troepenmacht, die moet gaan toezien op de naleving van de vredesovereenkomst in Bosnië, zijn op het NAVO-hoofdkwartier in Brussel en het militaire hoofdkwartier in Casteau al enige tijd volop aan de gang. Ongeveer eenderde van de IFOR-troepenmacht zal uit Amerikanen bestaan. De Fransen en Britten, die de meeste vertegenwoordigers hebben in de huidige VN-vredesmacht, zullen opnieuw ruim vertegenwoordigd zijn. De Russen hebben twee tot drie bataljons toegezegd. De NAVO vindt de deelname van de Russen belangrijk voor het succes van de uitvoeringsmacht vanwege hun goede betrekkingen met de Serviërs. De NAVO heeft voor de operaties een mandaat van de VN nodig. Als alle voorbereidende besluiten zijn geno-

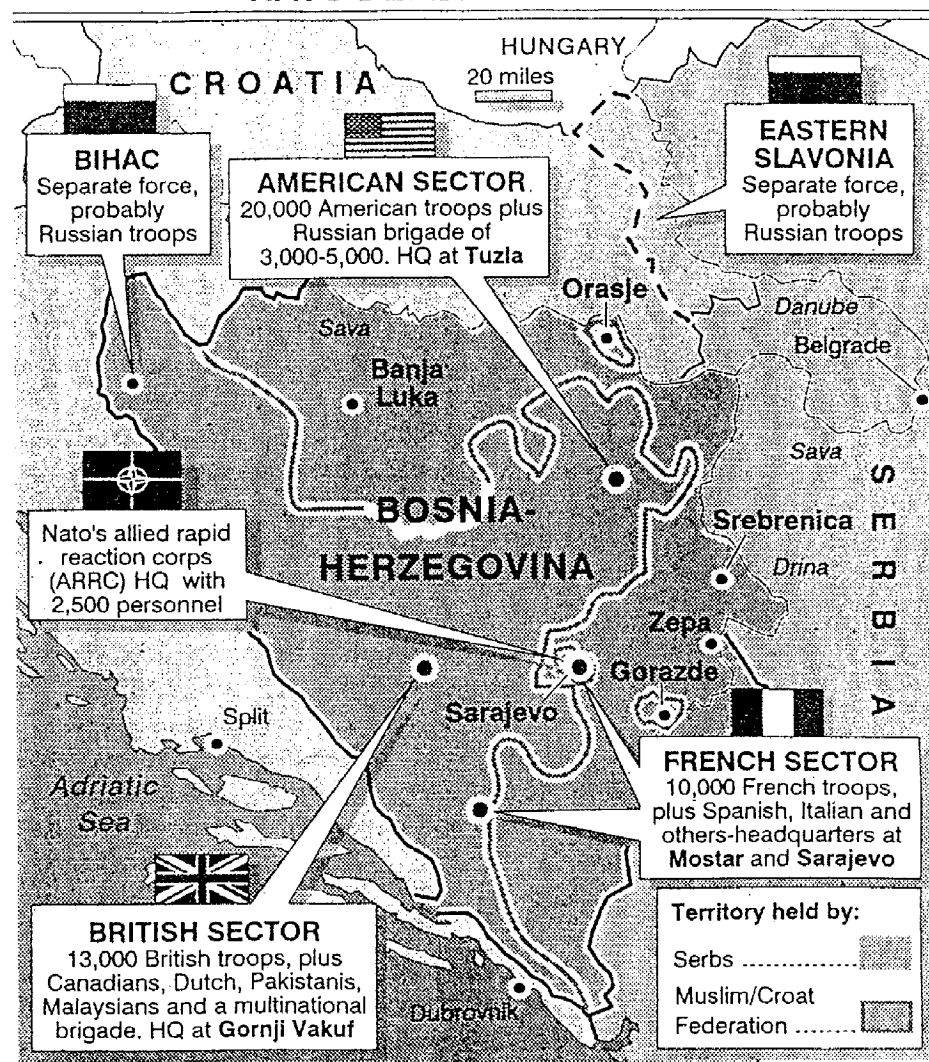
men, kunnen de eerste eenheden van IFOR binnen 14 dagen ter plekke zijn.

WIE EN WAT KOMT U TEGEN IN DE IFOR ?

Amerika levert 20.000 soldaten, waarvan er al een groot deel in Duitsland zijn gelegerd. De 1e (US) Armoured Division, is uitgerust met o.a. Abrams M1A2 tanks, Bradley pantservoertuigen en Apache gevechtshelikopters. Ook zullen de Amerikanen een Russische 'brigade' van 3000 tot 5000 soldaten onder hun hoede nemen. De Britten samen met soldaten uit Canada, Maleisië, Pakistan en Nederland leveren een troepenmacht van 15.000 man. In deze eenheid zit o.a. de 3e Britse Pantserinfanteriebrigade en 2000 soldaten voor logistieke ondersteuning en verbindingen.

Door Nederland zijn, mits de Tweede

NATO DEPLOYMENT PLAN

Time, november 1995

Kamer daarmee akkoord gaat, de volgende eenheden ter beschikking gesteld: - een gemechaniseerd pantserinfanteriebataljon, inbegrepen een tankeskadron; - een transportbataljon; - de reeds op de Italiaanse vliegbasis Villafranca gestationeerde F16's; - een mortiercompagnie met een mortieropsporingsradareenheid; - een Hercules C-130 transportvliegtuig en twee Fokker F-27 toestellen voor medische evacuatie.

Spaanse, Duitse en Italiaanse troepen vormen samen met de Fransen de resterende 15.000 soldaten. Veel Britse en Franse troepen zijn reeds aanwezig in het oorlogsgebied om de VN-vredesoperatie uit te voeren, o.a. eenheden van de Britse 4e Pantserinfanteriebrigade. De mogelijke sectoren voor de inzet van de IFOR zullen zijn: Amerikanen en Russen in de Amerikaanse-sector Noord met een HQ in Tuzla, de Britten in de Britsche-sector met een HQ in Gornji Vakuf en de Fransen in de Franse-sector met een HQ in Mostar. De algehele leiding is in handen van het ARRC (Allied Rapid Reaction Corps) met een HQ in Sarajevo.

Vrijdag 24 november werd bevestigd dat de NAVO voor de grootschalige operatie gebruik mag maken van Hongaarse bases. Amerikaanse deskundigen inspekteerden de militaire luchthaven Taszar en logistieke infrastructuur bij Pecs, beide gelegen in Zuid-Hongarije. Bovendien liggen deze lokaties vlak bij de grens met Kroatië en 150 km ten noorden van Tuzla, waar het HQ van de Amerikanen zal komen. Naar verwachting zal de volksvertegenwoordiging van Hongarije de medewerking aan de NAVO-operatie goedkeuren.

NEDERLANDSE VN-MILITAIREN

TERUGKEER DUTCHBAT-3

De tweede slag van de A-cie uit Simin-Han is op 16 november teruggekeerd in Nederland. Het materiaal van Dutchbat-3 werd op treinen vanuit Zagreb naar Nederland terugvervoerd en in Amersfoort gelost.

KWARTIERMAKERS DUTCHBAT-4

Op 25 november werd officieel bekendgemaakt dat de regering alvast 130 kwartiermakers naar het voormalige Joegoslavië wil sturen, ter voorbereiding van de komst van ruim 2000 Nederlandse IFOR-militairen. Op 8 december hoopt het kabinet een definitief besluit te nemen, als meer duidelijkheid bestaat over welke taken de militairen krijgen en hoe de commandostructuur zal zijn.

OORLOGSTRIBUNAAL

VN-TRIBUNAAL:

Het Haagse Tribunaal heeft op 13 november zes leiders van de Kroatische gemeenschap in Bosnië in staat van beschuldiging gesteld wegens oorlogsmisdaden. Onder hen zijn Dario Kordic, de vice-president van de "republiek" van de Bosnisch Kroaten en Tihofil Blaskic, stafchef van hun leger (HVO). De overige vier zijn: - Mario Cerkez (HVO-commandant in Vitez), - Ivan Sabtic (burgemeester van Vitez), - Pero Skopljak (hoofd van de politie in Vitez) en tenslotte - Zlatko Aleksovski (hoofd van de HVO-gevangenis in 1993). Ze worden verdacht van oorlogsmisdaden tegen de moslims in de Lasva-vallei (omgeving Vitez), tussen mei 1992 en mei 1993, waarbij de moslim-bevolking werd verdreven

of uitgemeord. Vermoedelijk bevinden de verdachten zich in Herceg-Bosna. Van de 52 aangeklaagden bevindt er zich maar één in de Den Haag, de Bosnische Serviër Dusko Tadic. Volgens ingewijden zal binnenkort ook de Moslim-commandant Naser Orić worden aangeklaagd.

VERDACHTE IN NEDERLAND OPGEPAKT

De Bosnische moslim K.K. is op 13 november in Zutphen aangehouden op verzoek van het Internationaal Tribunaal voor oorlogsmisdaden in het voormalige Joegoslavië. De man wordt verdacht van oorlogsmisdaden. K. was als officier in het Kroatische leger in Bosnië betrokken zijn geweest bij de moord op een aantal Bosnisch Serviërs. Zijn aanwezigheid kwam aan het licht door een door hem ingediende asielaanvraag.

VERHOREN TRIBUNAAL VIA SATELLIET

Het Joegoslavië-tribunaal overweegt een aantal getuigen hun verhaal vanuit Bosnië te laten doen via een rechtstreekse satellietverbinding. De internationale rechtbank onderzoekt of deze methode bruikbaar is voor het horen van getuigen in de zaak tegen de Bosnische Serviër Tadic. Tadic's Nederlandse advocaat mr. Wladimiroff heeft het 'verhoren per satelliet' voorgesteld om de onschuld van de vermeende oorlogsmisdadiger aan te kunnen tonen. De meeste getuigen die een ontlastende verklaring willen afleggen, kunnen volgens hem niet naar Nederland komen. Linde verhooren per satelliet zijn volgens advocaat een unicum in de rechtspraak. Om de kosten te drukken zou van militaire verbindingssystemen gebruik gemaakt kunnen worden.

INFO SPECIAL OORLOGSVERLOOP BOSNIË

Smi G. Nieboer

Hierna volgt een terugblik op de afgelopen vier oorlogsjaren in het ex-Joegoslavië, met daarin de highlights op jaar en datum, samengesteld uit o.a. The Time en De Gelderlander.

1991

21 december: De Servische minderheid in Bosnië-Herzegowina houdt een onofficieel referendum tegen afscheiding van Bosnië. Kroatië en Slovenië scheidden zich al in juni 1991 van Joegoslavië af.

1992

02 januari: Door Kroatië en Servië wordt het z.g. "Vance plan" geaccepteerd. Het plan voorziet in een wapenstilstand en de stationering van United Nations-troepen in de Kroatische gebieden waar gevochten werd. Dit leidt tot de oprichting van UPROFOR met als doel de wapenstilstand te controleren en de strijdende partijen te demilitariseren.

09 januari: Terwijl de eerste UNTroepen in Kroatië arriveren roepen de Bosnische Serven een "Servische Republiek" in B-H uit.

03 maart: Een grote meerderheid van de moslims en Kroaten in Bosnië spreekt zich uit voor de onafhankelijkheid van Bosnië. De meeste Serviërs doen niet mee aan het referendum. Zij willen deel uitmaken van Joegoslavië.

Vrijwel dezelfde dag breekt langs de etnische grenzen in B-H de burgeroorlog uit.

06 april: De Europese Gemeenschap erkent Bosnië. De Serviërs beginnen met de belegering van Sarajevo en Zvornic. De burgeroorlog is een feit.

02 augustus: Journalisten onthullen het bestaan van Servische gevangenkampen waar moslims en Kroaten ernstig worden mishandeld.

03 september: De bemiddelaars, Lord Owen van de EU en Cyrus Vance van de VN, beginnen onderhandelingen met de strijdende partijen in Genève.

15 september: De VN besluiten extra militairen naar Bosnië te sturen om de

voedseltransporten te beschermen. Nederland en België leveren samen een transporteenheid.

1993

03 januari: Lord Owen en Cyrus Vance presenteren een vredesvoorstel dat voorziet in de opdeling van Bosnië in tien semi-autonome provincies.

22 februari: De VN besluiten tot oprichting van een tribunaal in Den Haag voor de berechting van oorlogsmisdadigers uit ex-Joegoslavië.

01 april: Amerikaanse vliegtuigen beginnen met het afwerpen van voedsel boven de moslim-enclaves Zepa, Srebrenica en Gorazde in het oosten van Bosnië.

12 april: De NAVO begint met de operatie Deny Flight om het vliegverbod boven Bosnië af te dwingen.

07 mei: De veiligheidsraad roept zes moslim-enclaves uit tot "veilige gebieden", namelijk: Sarajevo, Tuzla, Srebrenica, Zepa, Gorazde en Bihac.

30 juli: Alle strijdende partijen stemmen in met een akkoord over de oprichting van een Bosnische unie van drie republieken. De onderhandelingen over de grenzen van deze staten slopen zich voort.

27 september: Een groot deel van de moslim-bevolking in de Bihac-pocket verklaart zich onafhankelijk van het centrale regeringsgezag in Sarajevo. Architect van de "autonome provincie West-Bosnië" is de populaire zakenman en "president" van Bihac, Fikret Abdic.

03 november: De secretaris-generaal van de VN, Boutros Ghali, doet officieel het verzoek aan Nederland een gevechtseenheid ter beschikking te stellen. 11 Infanteriebataljon luchtmobiel zal zich op deze taak gaan voorbereiden.

1994

De deelnemende landen aan de vredesmacht in Bosnië-Hercegovina raken over de gang van zaken steeds meer gefrustreerd. Enkele landen waaronder Canada, Frankrijk en Engeland hebben bedreigd hun eenheden uit B-H terug te trekken.

09 januari: De Belgische generaal Briquemont heeft zich vervroegd uit zijn functie als bevelhebber van UNPROFOR laten ontheffen wegens de machteloosheid en gebrek aan bevoegdheden van de vredesmacht onder zijn bevel. Zijn opvolger wordt de Britse generaal Michael Rose.

09 februari: De NAVO geeft in een ultimatum de Serviërs tien dagen de tijd om hun zware wapens terug te trekken tot 20 kilometer buiten Sarajevo. Na Russische bemiddeling leidt het dreigement tot demilitarisering van de Bosnische hoofdstad. In het midden van de maand wordt het marktplein getroffen door een mortieraanval, waarbij 68 mensen om het leven komen.

13 mei: De VS, Rusland en de EU komen voor het eerst tijdens een toponverleg in Genève een gezamenlijke strategie overeen: onderhandelen over een regeling die 51 procent van het Bosnische grondgebied toewijst aan de moslims en de Kroaten.

28 mei: NAVO-vliegtuigen halen boven Bosnië vier Servische straaljagers neer. Dit is het eerste machtsvertoon van de NAVO.

20 juli: Ondanks druk uit Belgrado uiteten Bosnische Serviërs vergaande bedenkingen over het vredesplan. Moslims en Kroaten gaan wel onvoorwaardelijk akkoord. De contactgroep kan zijn dreigende taal niet echt waarmaken en besluit alleen tot aanscherping van het handelsembargo tegen Klein-Joegoslavië.

04 augustus: Servië en Montenegro verbreken officieel alle economische banden met de Bosnische-Serviërs.

1995

01 januari: De wapenstilstand voor vier maanden wordt, anders dan voorheen, redelijk goed nageleefd. Ex-president Jimmy Carter heeft hiervoor bemiddeld.

23 januari: Het commando over UNPROFOR wordt door luitenant-generaal Michael Rose overgedragen aan de Britse rangsgenoot, Rupert Smith.

09 mei: Serviërs bombarderen Sarajevo. NAVO-luchtaanvallen hebben gijzelingen van blauwhelmen

door Serviërs tot gevolg.

11 juni: Ondanks korte luchtaanvallen van de NAVO op Servische stellingen, veroveren de Serviërs Srebrenica. Dutchbat trekt zich terug.

30 augustus: NAVO-vliegtuigen en VN-artillerie bestoken Servische doelen in Bosnië na de zwaarste Servische granaataanval op Sarajevo binnen één jaar.

14 september: De Serviërs stemmen in met de terugtrekking van hun zware wapens in en om Sarajevo. De NAVO-luchtaanvallen worden hierop

beëindigd.

05 oktober: De president van de VS, Clinton, meldt een doorbraak: er komt een bestand m.i.v. 12 oktober en de partijen gaan akkoord met een vredesconferentie in de VS.

01 november: De presidenten van de drie conflictpartijen, Izetbegovic van Bosnië, Milosevic van Servië en Tudjman van Kroatië komen voor het eerst sinds het begin van de oorlog aan één tafel bijeen tijdens de Bosnië-conferentie in Dayton (Ohio) in de VS.

21 november: President Clinton meldt

dat het vredesakkoord over Bosnië een feit is. Hoofdpunten: Een vernieuwde -uit twee delen samengestelde-Bosnische Staat, een collectief presidentschap, de stad Sarajevo blijft ongedeeld en de moslim-enclave Gorazde blijft behouden. Tevens stellen de Serviërs het bezit de Posavina-corridor veilig en de vluchtelingen mogen terugkeren. De Bosnische Serviërs accepteren de ondertekening niet, omdat zij in het overleg geen partij waren.

ZORGELIJKE TOESTAND IN PROVINCIE ZAÏRE

Adj de Rooij

Met de viering van één jaar vrede in Angola is een voorzichtige aanvang gemaakt met de terugtrekking van UNITA in de quartering-areas maar ook een oplacierende strijd tussen de FAA en UNITA. De aanvallen die de FAA op eenheden van UNITA uitvoert zullen zeker hun weerslag hebben op de snelheid waarmee UNITA de quartering-areas zal gaan betrekken. Ondanks dat de verschillende leiders en de Joint Commission lovende woorden spreken over de "bereikte resultaten" m.b.t. de uitvoering van het vredesverdrag, is de praktijk in de provincies niet altijd overeenkomstig. Van vrij verkeer van mensen en goederen, troepenscheiding en de vorming van een nationaal leger uit FAA en UNITA is nauwelijks of geen sprake.

Voor dit artikel is o.a. gebruik gemaakt van de volgende periodieken: SWB (Summary of World Broadcasts), Facts en Reports, Angola Peace Monitor, Le Monde, le Nouvel Afrique Asie en African Business.

FAA-EENHEDEN VOEREN ACTIES UIT TEGEN UNITA- OPSTELLINGEN

ZAÏRE

UNITA meldt dat op 20 november in de provincie Zaïre, twee FAA-bataljons, gesteund door ca. 200 Zuidafrikaanse huurlingen met tanks en pantservoertuigen de aanval hebben ingezet langs de rivier Zaïre. De aanvallen vonden plaats tussen 05.30 en 15.00 uur en de FAA-bataljons hebben daarbij BMP-2 en 23 mm luchtdoelkanonnen ingezet. De aanval is bij het dorp Cunda door snel reagerende UNITA-militairen gestopt. FAA-eenheden in Cabeça da Cobra lanceerden een felle aanval op posities

van UNITA in Segundo. Aan beide kanten zijn doden en gewonden gevallen terwijl de FAA ook nog een BMP-2 verloor.

In N'zeto en Tomboco zouden tanks en ander zwaar materiaal worden ontplooid.

Het militaire commando van UNITA in de provincie Zaïre heeft aan UNAVEM gevraagd de regering haast te laten maken met het terugzenden van de huurlingen.

BENGO

In de provincie Bengo zouden indicaties zijn dat FAA-eenheden uit Ambriz ieder moment Quibala en Popo kunnen aanvallen. Betrouwbare bronnen melden de ontplooiing van eenheden versterkt met tanks bij de brug over de rivier Logé, waar militairen zich zouden ingraven.

CUANZA SUL

Ook het gebied Chipandi en Quimongo op resp 10 en 7 km van Sumbe, zijn aangevallen. Chipandi is ingenomen, maar er is verzet geboden bij Quimongo. De FAA viel ook Quipai aan op 8 km van Mongo Grande. De regering wil de gebieden Mina Grande en Chivanda langs de kust veroveren in een poging die gebieden te verbinden met Sumbe en Pedra do Feitico.

De huurlingen die op 20 november zijn ingezet zijn waarschijnlijk dezelfde die op 7 november in Soyo, provincie Zaïre, zijn aangekomen. Volgens de correspondent van Voice of resistance of the Black Cockerel, Sebastiao Fragoso, zouden deze eenheden de reeds ontplooidde huurlingen in Soyo versterken met het oog op een aanval op UNITA-eenheden in het gebied Sumbe en Mandlecambe. Volgens UNITA zou ook Quibaxe worden aangevallen. Verkenningseenheden zouden zijn ontplooid nabij Nambuan-gongo om achter de UNITA-linies te

opereren.

UIGE

Het noordelijke commando van UNITA heeft een protestbrief naar UNAVEM III gestuurd om te protesteren tegen een op handen zijnde FAA-aanval op de weg Maquela do Zombo en N'gaga. Volgens de commandant van de UNITA-troepen in Uige, generaal Assobio Dabala, zijn FAA-verkenningseenheden op die weg gesignaleerd, hetgeen volgens de generaal een aanwijzing zou zijn van een geplande aanval. Ondertussen zou de provinciale overheid van Uige de persvrijheid onderdrukken door inwoners te intimideren die luisteren naar de UNITA-zender, Voice of Resistance of the Black Cockerel.

BIÉ

Volgens UNITA heeft de FAA een bataljon uit Kuito, versterkt met een BMP-1, in het gebied Vouga ontplooid. Het offensieve karakter van deze eenheid doet vermoeden dat een aanval op UNITA-posities in Bié nabij is. Inwoners uit dat gebied zouden zich niet vrij kunnen verplaatsen vanwege de permanente onveilige situatie aldaar.

Een RIP-eenheid in Kuito is middels vliegtuig uit Kuito vertrokken om zich zo aan inspectie van de Braziliaanse militairen, die daar gestationeerd zijn, te onttrekken. De eenheid zou mogelijk in de reguliere politie worden geïntegreerd om aan demobilisatie te ontkomen.

HUAMBO

UNITA beschuldigt de geheime dienst dat het MPLA-spionnen laat infiltreren in Bailundo. Het zou gaan om een in Luanda ontworpen plan waarbij Bailundo moet worden gedestabiliseerd door UNITA-ambtenaren te identificeren en te dwarsbomen. Het verhaal is bevestigd door de in Bailundo gevangen genomen spion Mateus Pedro Aguir. Het team van spionnen dat in Bailundo opereert, zou worden geleid door generaal Artur Walter Sumba. Sommigen van de spionnen beschikken over buitenlandse paspoorten.

VN BESCHULDIGD VAN COLLABORATIE

De inwoners van de provincies Zaire en Uige beschuldigen de VN-eenheden ervan te collaboreren met UNITA. De VN-eenheden zouden alleen uit zijn op zakelijke belangen en niets doen aan het bevorderen van het vrije verkeer van mensen en goederen in hun gebied. Inwoners uit de provincies hebben de speciale afgevaardigde voor Angola, Alioune Blondin Beye, een brief geschreven waarin zij beschuldigingen uiten aan het adres van de VN-eenheden en eisen dat de eenheden worden teruggetrokken. Blondin Beye heeft op de brief gereageerd door de regering te vragen deze eis in te willigen omdat de blauwhelmen enkel op uitnodiging van de Angolese regering daar zijn. Dhr Beye voegde daar nog aan toe dat reeds voorzien was in de terugtrekking van zo'n 15.000 UNITA-militairen uit die provincies om daarmee het vrije verkeer over de wegen weer te openen.

DE SITUATIE IN CABINDA

Van 18 tot 21 november heeft een delegatie van de Angolese regering en de separatisten van de FDC (Cabinda Democratic front) besprekingen gehouden om tot een militaire overeenkomst te komen tussen de beide partijen. Volgens de onderhandelaar van de regering, de minister van binnenlandse zaken Andre Santana Pitra Petroff en zelf afkomstig uit Cabinda, heeft de regering het voornemen een uitgebreide vergadering te beleggen over de toekomst van de enclave Cabinda.

De bijeenkomst op 20 november is echter mislukt door wat de regeringsdelegatie "het gebrek aan gevoel van eenheid" noemt. Ondanks dat de ontmoeting mislukt is zijn de partijen overeengekomen elkaar in de eerste twee weken van december weer te ontmoeten waar dan zeker een verdrag zal worden gesloten. De ontmoeting is begonnen op 18 november in Point Noire (Zaire) en had ten doel het conflict in Cabinda middels een dialoog op te lossen. De eerste stap

zal het tekenen zijn van een overeenkomst zoals de regering ook heeft getekend met Renewal (Front for the Liberation of the Cabinda Enclave). De regeringsdelegatie bestond verder uit Noberto Santo, lid van de politieke afdeling van de MPLA, MPLA vertegenwoordiger Vicente Telmiga, de gouverneur van Cabinda Jose Amaro Tati, plv hoofd van de Defensie Henrique Futi en burger en militaire autoriteiten. De FDC-delegatie werd geleid door haar leider Francisco Xavier Lubota en bestond verder uit de secretaris-generaal Norberto Ntula en andere militaire en civiele autoriteiten. De Congolese bemiddelaars werden geleid door de gouverneur van Point Noire, Francois Chichili.

De provincie Cabinda is vanwege de oliewinning van strategisch belang voor de Angolese regering die gezien de ongunstige ligging t.o.v. het moederland enorm veel belang heeft bij stabiliteit in die regio. Angola wordt door de rivier Zaire en een 55 km brede strook Zairees grondgebied van de provincie Cabinda gescheiden waardoor Angola onvoldoende de voor de kust van Cabinda liggende olievelden kan beschermen. De verbindingen van Angola naar Cabinda gaan over zee. Ondanks de burgeroorlog is de produktie van 1986 tot 1994 opgelopen van 300.000 tot 550.000 vaten per dag. Als de regering voor stabiliteit kan zorgen in de regio Soyo (provincie Zaire) kan daar de produktie eind 1995 of begin 1996 weer worden hervat met 30.000 vaten per dag. De onshore-produktie is daar in 1993 stilgelegd toen UNITA het gebied binnenviel. Met de exploitatie van de offshore-velden N'Dola, Lomba en Sanha, kan eind 1998 de dagproduktie van Angola worden opgevoerd tot 800.000 vaten per dag. Een van de meest geïnteresseerden en grootste producenten in het gebied is de Amerikaanse oliemaatschappij Chevron, die vooral actief is in Angola, Nigeria, Zaire en onlangs in Congo. Ook de grootste oliemaatschappij ter wereld, het Amerikaanse conglomeraat Exxon, heeft grote interesse in die regio en ook Texaco, die reeds actief is, wil

de produktie verhogen.

Het gebied is niet alleen onrustig vanwege de activiteiten van de FLEC-FAC

(Cabinda Armed Forces), die middels de confrontatie de onafhankelijkheid van Cabinda nastreeft, ook tussen leger en politie komen incidenten voor. Tijdens een schietpartij in de provincie Cabinda, die ontstond tijdens een woordenwisseling van een elite eenheid van de FAA en een politieman, is tenminste een VN-militair gewond geraakt. De zwaargewonde militair is in kritieke toestand naar Luanda geëvacueerd. Op 17 november heeft een eenheid van de FLEC-FAC een UNITA-voertuig aangevallen en vernietigd met daarin Jose Pelembe, een provinciale vertegenwoordiger van UNITA.

VOORTGANG IN DE QUARTERING-AREAS

De 20ste november 1995 markeert een jaar vrede in Angola nadat de strijdende partijen met de ondertekening van het Lusaka-protocol op 20 november 1994 een einde hebben gemaakt aan de 20-jarige burgeroorlog. Op die dag is ook een aanvang gemaakt met de daadwerkelijke ontmanteling van het UNITA-leger van generaal Jonas Savimbi. De UNITA-militairen dienen zich te begeven naar de quartering-areas om aldaar ontwapend en gedemobiliseerd te worden en eventueel te integreren in de FAA, het Angolese leger. Niet alleen de bouw van de quartering-areas heeft lang op zich laten wachten, ook UNITA weigerde tot dusver de gebieden te betrekken zolang het Angolese leger zich niet in de kazernes terugtrok en de RIP (Rapid Intervention Police) niet werd ontmanteld.

Van de vijftien geplande quartering-areas worden er nu twee daadwerkelijk betrokken en is men met de andere kampementen nog druk bezig. Met de bouw van quartering-areas in de provincies Bengo en Uige is men ver gevorderd. Tenminste 800 tenten zijn opgezet in Piri (provincie Bengo)

en 200 in de regio N'gaga (provincie Uige). Het enige wat nog gedaan moet worden is het opzetten van tenten t.b.v. de VN-militairen en de voorraden van de UNITA-militairen die helpen bij de bouw.

Om de binnenkomst van het eerste bataljon van 150 UNITA-militairen in Vila Nova (provincie Huambo) een officieel tintje te geven, was een afvaardiging van de Joint Commission aanwezig om de zaken te monitoren. Volgens plan zou in Vila Nova iedere dag 150 man moeten aankomen en verwacht de VN hier uiteindelijk 5000 man onder te brengen. De RIP zal terugkeren naar de kazernes waar een team, dat onderweg is, een inspectie zal uitvoeren.

MIJNINCIDENT IN LUNDA-NORTE EN CUNENE

Het militaire commando van UNITA heeft het Angolese en internationale publiek laten weten dat zij niets te maken hebben met het incident op 7 november, waarbij 55 mensen zijn gedood en velen zijn gewond. De uitwerking van de mijn zou zijn versterkt met extra springstof. Het incident met de mijn op 7 november gebeurde op de weg Lucapa-Dundo in de provincie Lunda-Norte en is al de derde dit jaar langs deze route. De politie heeft UNITA hiervan beschuldigd en wijst erop dat UNITA een checkpoint op slechts 10 km daarvan bezet. Het militaire commando van UNITA betreurt het incident en eist een betere bescherming voor het vrije verkeer van mensen en goederen. Het is niet de policy van UNITA om burgerdoelen aan te vallen. Ook in de provincie Cunene zijn elf mensen gedood en verschillende gewond vanwege een landmijn. De FAA beschuldigt UNITA van dit incident die met het plaatsen van mijnen, troepenverplaatsingen en veediefstal het vredesproces poogt te ondermijnen.

Volgens de VN liggen er in Angola nog ca. 12 miljoen landmijnen en booby traps.

TERUGKEER VLUCHTELINGEN

UNHCR, Namibië en Angola hebben een overeenkomst getekend waarbij de terugkeer wordt geregeld van de meer dan 1000 vluchtelingen die in het gebied Osir in Namibië verblijven. Verwacht wordt dat de vluchtelingen in juli 1996 zullen terugkeren. Ook staat er een ontmoeting gepland in de week van 20 en 25 november in Luanda, waar vertegenwoordigers van UNHCR, de Zambiaanse en Angolese regering zullen spreken over de terugkeer van de 26.000 vluchtelingen die in Zambia verblijven. Deze repatriëring staat gepland in begin 1996.

Vluchtelingen die zijn teruggekeerd naar hun huizen in de provincie Lunda Sul, trekken nu massaal naar de provincie-hoofdstad Saurimo, met name vanwege de onveiligheid. Andere problemen zijn de mijnen die UNITA legt op de paden die naar de akkers leiden. De mensen komen uit Caconda, Mona Quimundo en de buitenliggende gebieden.

AMERIKAANSE DIPLOMAAT WAARSCHUWT VOOR VERDERE VERTRAGING VREDESPROCES

De Amerikaanse plaatsvervangend minister voor Afrikaanse zaken, George Moose, heeft gewaarschuwd dat indien het vredesproces geen vooruitgang boekt, de internationale hulp zal uitblijven. Dhr Moose heeft de militaire en politieke leiders uit de regering en de Joint Commission op 7 november ontmoet en is vervolgens doorgereisd naar het UNITA-hoofdkwartier in Bailundo om Jonas Savimbi te ontmoeten. De diplomaat heeft namens president Clinton de boodschap doorgegeven dat er een limiet zit aan de duur van het proces om tot toenadering te komen met de regering. Ofwel er is vooruitgang in de uitvoering van het vredesproces en zal het door de internationale gemeenschap worden gesteund of zij zal het geduld verliezen en geen geld ter

beschikking stellen. Deze boodschap heeft hij ook aan de regering en de Joint Commission gegeven.

UNITA heeft echter vele klachten over de uitvoering van het Lusaka-protocol, met name over de huurlingen, de ontbinding van haar troepen en de aanslag op het leven van generaal Ben-Ben. Volgens UNITA wordt de bescherming van de haar leiders niet op een adequate wijze door de nationale politie uitgevoerd en zou herzien moeten worden. De Joint Commission en UNAVEM III is gevraagd toe te zien op de terugkeer van de FAA-militairen naar de kazernes en de ontbinding van de RIP (Rapid Intervention Police).

UNITA HERVAT BESPREKINGEN

De Angolese regering en UNITA zullen de besprekingen m.b.t. tot de uitvoering van het Lusaka-akkoord hervatten. Het UNITA-team is op 13 november per vliegtuig vanuit Bailundo naar Luanda teruggekeerd en bestaat uit de chef-staf van UNITA, generaal Ben-Ben, de generaals Athur Vinama en Alvaro Ussini, kolonel Marcolino Nhani, voormalig UNITA-minister van buitenlandse zaken, Abel Chivukuvuku en het hoofd van de UNITA vertegenwoordiging bij de Joint Commission, Samavuka. Het team komt met nieuwe ideeën en plannen om het vredesproces te versnellen. Tijdens de besprekingen tussen de regering en UNITA, is UNITA niet akkoord gegaan met de creatie van een vierde branche van de FAA, die door de regering was voorgesteld.

Tijdens een bijeenkomst op het UNITA-hoofdkwartier in Bailundo heeft Savimbi de speciale afgezant van de VN, Alioune Blondin Beye, ontmoet. De voorzitter van de Joint Commission prees weliswaar de reeds bereikte resultaten bij de uitvoering van het vredesverdrag, maar memoreerde ook de nog te overwinnen problemen, zoals de uitvoering van adequate hulp aan de bevolking op het platteland, de mijnen en het tekort aan vliegvelden.

UNITA HINDERT HULPVERLENING

De gouverneur van de provincie Cuando Cubango, Manuel Dala, beschuldigt UNITA ervan het vrije verkeer van mensen en goederen in zijn provincie te hinderen. Door de slechte bevoorrading van voedsel sterven mensen van honger in Cuito Cuanavale. De regering is niet in staat goederen naar die plaats te sturen de weg van Masseca naar Cuito Cuanavale door UNITA is geblokkeerd.

De Portugese hulporganisatie AMI en German Agrarian Action hebben bevestigd dat zij niet meer zullen werken in gebieden die door UNITA

worden gecontroleerd, met name in provincie Bengo. Daar zijn medewerkers van AMI in de omgeving van Quibaxe door UNITA-militairen in elkaar geslagen. Ondanks een excuus van UNITA blijft AMI en German Agrarian Action bij hun standpunt dat eerst het vrije verkeer van mensen en goederen in de provincie Bengo moet zijn verzekerd.

ONTMOETING GEPLAND TUSSEN SANTOS EN SAVIMBI

President dos Santos en UNITA-leider Jonas Savimbi zijn tijdens een telefoongesprek overeengekomen elkaar opnieuw te ontmoeten in december

waarbij een poging zal worden gedaan om tot een overeenkomst te komen. De ontmoeting zal mogelijk in Luanda of Huambo plaatsvinden en zal de eerste ontmoeting zijn op Angolese bodem na het opnieuw uitbreken van de oorlog in 1992. Een regeringdelegatie die onlangs het UNITA-hoofdkwartier in Bailundo bezocht heeft verklaard dat de ontmoeting de laatste zal zijn tussen de twee leiders voordat Savimbi definitief naar Luanda vertrekt om daar in januari zijn post als vice-president te gaan bekleden.

De ontmoeting zal met name zijn bedoeld om een sfeer van vertrouwen te kweken die nodig is voor die uitvoering van het vredesproces.

TWEESPALT IN ISRAËL

Drs J.H.M. van Sloun

Voor dit overzicht is o.a. gebruik gemaakt van de volgende periodieken: de Volkskrant; NRC Handelsblad; Le Monde; Middle East International; The Times; the International Herald Tribune.

INTERNE CONTROVERSE DRUKT OP VREDESPROCES

Met de moord op Rabin wordt het vredesproces in het Midden-Oosten door grote groepen Israëliërs meer en meer gezien als opstap naar een maatschappelijke crisis zonder weerga. Geschokt komt men tot de ontdekking dat Rabin's moordenaar, Yigal Amir, niet als eenling handelde, maar deel uitmaakte van een groep gelijkgezinde religieuze studenten. Bovendien blijkt dat een niet te verwaarlozen minderheid in de Israëlische samenleving bepaald niet rouwig is om de moord op de democratisch gekozen regeringsleider.

Reden genoeg om rekening te houden met nog meer politiek-gemotiveerde aanslagen op kabinetsleden en hoge ambtenaren, die betrokken zijn bij het vredesproces met de Palestijnen. Zij worden dan ook dag en nacht bewaakt, evenals de rechtse oppositieleider Nathanyahu die het doelwit zou kunnen worden van wraakacties.

In de loop der jaren heeft zich binnen de joodse gemeenschap een scheiding voltrokken tussen enerzijds een groep die onvoorwaardelijk de democratie in stand wil houden en anderzijds een groep die (gechargeerd) God boven alles stelt. Het zal duidelijk zijn dat, om voorlopig verdere escalatie te voorkomen, de 'oplossing' zal moeten worden gezocht in een compromis. Daarnaast zou het de aanbeveling kunnen verdienen om al te controversiële zaken vooralsnog niet aan de orde te stellen. De Israëliërs zijn zeer gespannen door de vele door radicale Palestijnen gepleegde aanslagen,

waarvan het effect wordt versterkt door de indringende werking van de moderne media. In Israël is het daarom eens over het feit dat allereerst een grootscheepse campagne nodig is om grotere tolerantie te propageren onder alle stromingen in de Israëlische bevolking.

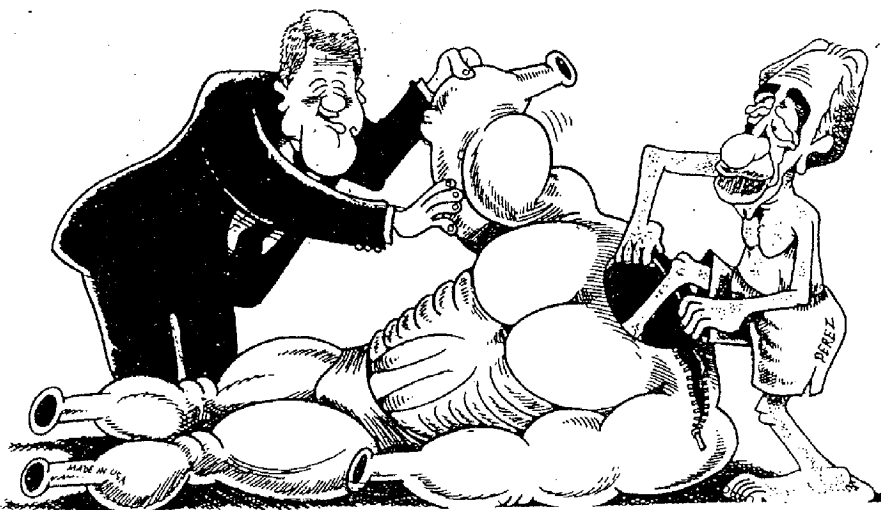
Rabins opvolger Shimon Peres is zich terdege bewust van de eerder genoemde grote interne spanningen. Voor de nieuwe coalitie-regering probeert hij daarom ook religieuze steun te verkrijgen. De Volkskrant van woensdag 22 november berichtte dat het Israëlische vredesbeleid zal worden voortgezet door een verjongd regeringsteam. Premier Peres presenteerde die dag een nieuwe coalitie aan het parlement, waarin veertigers de belangrijkste posities bekleden. De kern van het 'vredessteam' zal bestaan uit oud-stafchef Ehud Barak, vakbondsvoorzitter Chaim Ramon en vredes-onderhandelaar Yossi Beilin. Een andere benoeming betreft de 71-jarige, alom gerespecteerde rabbijn Yehuda Amital. Hij staat voor de moeilijke taak om de diepe meningsverschillen tussen religieuze voor- en tegenstanders van territoriale concessies aan de Palestijnen te helpen overbruggen.

De rechtse oppositie-partijen hebben bij wijze van uitzondering besloten om niet tegen het linkse kabinet te stemmen. Likud-leider Netanyahu verklaarde dat 'in een democratie de oppositie niet aan het bewind komt door het afvuren van kogels'.

SHIMON PERES OPNIEUW PREMIER

De moord op premier Yitzhak Rabin betekent voor de 72-jarige Shimon Peres dat hij voor de tweede maal aan de top van de piramide van de Israëlische politiek is komen te staan. Hij staat voor de opgave om als premier en minister van defensie het vredesproces verder te ontwikkelen en tegelijkertijd de Arbeiderspartij te verzekeren van een verkiezingszege in 1996.

In een andere hoedanigheid maakte Peres in het verleden reeds tweemaal eerder geschiedenis. Dat was in 1987 als minister van buitenlandse zaken onder Shamir en in 1993 in dezelfde functie onder Rabin. In 1987 ondertekende hij samen met de Jordaanse koning Hussein het akkoord van Londen, een vredesverdrag waarmee men in feite de PLO omzeilde, maar dat door Shamir krachtig van de hand werd gewezen. In een recent boek van zijn hand, getiteld Het nieuwe Midden-Oosten, vermeldt Peres dat in zijn optiek Israël de Intifadah (de Palestijnse volksopstand) bespaard zou zijn gebleven wanneer Shamir anders tegen de zaak had aangekeken. In 1993 slaagde Peres er als minister

Middle East International, 17 november 1995

van buitenlandse zaken in Rabin te overtuigen van het feit dat een koerswijziging met betrekking tot het conflict met de Palestijnen een bittere noodzaak was. Rabin gaat, op aanbeveling van Peres, in Oslo een dialoog aan met de PLO. Dat bracht hem, Peres en Arafat uiteindelijk zelfs de Nobelprijs voor de vrede.

ANDERE BENADERING SYRIË
Onder premier Peres zoekt Israël naar nieuwe wegen om het vastgelopen vredesoverleg met Syrië nieuw leven in te blazen. Peres gaf aan het overleg in een bredere context te willen plaatsen door behalve over veiligheid ook over andere problemen te onderhandelen. Tot voor kort had zijn voorganger Rabin de nadruk vooral

gelegd op de veiligheidsstructuur waarin de Israëlisch-Syrische vrede moest worden verpakt, na een overdracht van grote delen van de in 1967 veroverde Golan-Hoogvlakte door Israël aan Syrië.

Peres toonde zich teleurgesteld over het feit dat Syrië heeft nagelaten in het openbaar medeleven te betuigen na de moord op Rabin. Dit was hen expliciet verzocht door de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Christopher, doch deze had volgens Peres bij hen geen gehoor gevonden. Een blijk van medeleven zou het voor Peres mogelijk hebben gemaakt om een hoge vredesprijs aan Syrië bij het thuisfront te verdedigen.

**MOORDENAAR RABIN
OPGELEID DOOR SJIN BET**

Jigal Amir, de man die op zaterdag 4 november de Israëlische premier Yitzhak Rabin vermoordde, heeft van de binnenlandse geheime dienst, Sjib Bet, les gehad in het schieten met pistool. De Israëlische krant, Jedioth Aharonot, onthulde dat Amir zijn schietinstructies in 1992 kreeg, nadat hij zijn militaire dienstplicht had vervuld. Amir zelf ging, toen hij voor een tweede maal voor de onderzoeksrechter in Tel Aviv moest verschijnen, niet op de onthullingen in. Hij gaf de rechter alleen te kennen dat in zijn ogen het recht had gezegevierd. Met de moord wilde hij enkel voorkomen dat Rabin het joodse land gewoon weg zou geven aan de Palestijnen.

De metamorfose van Jasser Arafat

NATUURLIJKE EN POLITIEKE GRENS TUSSEN ISRAËL EN SYRIË

tlnt R. Sharma

Nu een akkoord tussen Israël en de PLO is bereikt en de feitelijke uitvoering is begonnen, wacht de wereld op een akkoord tussen Israël en Syrië. Hoewel andere problemen tussen Israël en Syrië niet moeten worden onderschat, zoals de algemene staat van vijandigheid tussen beide landen, mag men er van uitgaan dat het belangrijkste punt op de agenda van de onderhandelingen de Golanhoogte is.

Wat is de Golanhoogte? De naam Golan - Jawlan in het Arabisch en Ramat Ha-Golan in het Hebreeuws - komt van de Bijbelse stad en toevluchtsoord "Golan in Bashan". Historici zijn het in grote lijnen over eens dat de oorspronkelijke stad Golan in feite ten westen van het huidige Golan gebied heeft gelegen.

Geografisch is de Golanhoogte afgebakend met in het westen het Meer van Tiberias en de Jordaanrivier, in het noorden de Berg Hermon, in het oosten een vertakking van de Yarmuk Rivier (Wadi ar-Ruqqad) en in het zuiden de Yarmuk zelf. Het bergachtig gebied is circa 1.150 vierkante kilometer groot. De maximale noord-zuid afstand bedraagt 71 km, en oost-west 27 km. Het hoogste punt van de Golanvlakte is de 2.814 m hoge Berg Hermon.

Voor dit overzicht is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- "Paper buitenlandse politiek van Israël" CIDI
- "The Golan Heights" - Golan Settlement committee
- E. Westerhuis "VN-Waarnemer in het Midden Oosten"
- Informatiebundel Crisisbeheersings Operaties
- Microsoft Encyclopedia "Encartha"

MILITAIRE GESCHIEDENIS

De in 1981 door Israël geannexeerde Golanhoogte was tot de Zesdaagse Oorlog in 1967 grotendeels Syrisch gebied. Het voormalig Syrisch gebied bestond uit de oostkant van het Meer van Tiberias, uitgezonderd een strook bij En Gev en de oostelijke oever van de Jordaan. Deze situatie is tot op heden onveranderd gebleven. De huidige militaire situatie in de Golan is ontstaan door een aantal conflicten, die hebben plaatsgevonden tussen Israël en de Arabische buurlanden Egypte, Jordanië en Syrië, waarvan een tweetal van groot belang waren.

DE ZESDAAGSE OORLOG

Tijdens de Zesdaagse Oorlog in 1967, het derde conflict tussen Israël en de Arabische buurlanden, voerde Egypte zijn leger in de Sinaï op tot 90.000 man met 900 tanks en sloot de Golf van Akaba af voor Israëlische schepen. De VN-troepen in de straat bij Sharm el-Sheik werden met succes verzocht te vertrekken. Nadat de Arabische troepen zich hadden samengetrokken aan de Israëlische grens, besloot Israël tot de aanval over te gaan. Met lucht-aanvallen vernietigde Israël op 5 juni 1967, bij verrassing de Egyptische en Jordaanse luchtmacht. De gehele Sinaï werd ingenomen door Israëlische tanks die een einde maakten aan de blokkade in de Golf van Akaba. Syrië moest op zijn beurt de Golanhoogte prijsgeven.

DE JOM-KIPPOEROORLOG

Tijdens de Jom-Kippoeroorlog (1973) viel Syrië met enkele tienduizenden soldaten en een groot aantal tanks en vliegtuigen de Golanhoogte binnen, in een poging de Golan weer terug te krijgen en de ontluikende Joodse nederzettingen aldaar te ontmantelen. Nadat de Israëlische reserve was gemobiliseerd kwam er een tegen-aanval tegen Syrië, dat grote verliezen werd toegebracht en werd teruggedreven tot 35 km van de hoofdstad

Damascus. Militair gezien kan gezegd worden, dat Israël als overwinnaar uit deze oorlog is gekomen, echter wel ten koste van zeer veel doden.

De Veiligheidsraad dwong op 22 oktober 1973 een wapenstilstand af, waarna in december van dat jaar vredesonderhandelingen begonnen onder voorzitterschap van de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie. Na jaren van onderhandelen en na het bezoek van President Sadat van Egypte aan Israël eind 1977, waar hij het Israëlisch parlement toesprak en vrede aanbood in ruil voor teruggave van de Sinaï, kwam het eindelijk tot een vredesakkoord in 1979 tussen Israël en Egypte.

STATUS QUO MET SYRIË

In tegenstelling tot Egypte zijn de Israëlische verhoudingen met Syrië door de jaren heen weinig veranderd. Israël is nimmer bereid geweest de Golanhoogte aan Syrië terug te geven. Sterker nog, de Golanhoogte werd al sinds de jaren zeventig door Israël gekoloniseerd en eind jaren zeventig steeg het aantal Joodse nederzettingen op de Golan naar dertig. In 1981 werd de Golan, tot grote woede van Syrië, door Israël zelfs geannexeerd.

Het gehele proces van de joodse kolonisatie van de Golanhoogte vormde een doorn in het oog van de Syriërs en toenaderingspogingen tussen beide naties werden hierdoor ernstig bemoeilijkt. Tegenwoordig bedraagt het aantal inwoners op de Golan Hoogvlakte circa 13.000, verspreid over 32 Joodse nederzettingen en één stad (Qazrin).

PERSPECTIEF OP VREDE

Na het einde van de Golfoorlog in 1991 kreeg het vredesproces in het Midden-Oosten een impuls dat uitmondde in de Conferentie van Madrid. Voor de verstandhoudingen tussen Israël en Syrië leverde het aanvankelijk weinig op, maar bij verdere toenaderingsgesprekken in Washington, voornamelijk onderhouden op ambassadeursniveau, leek er schot in de zaak te komen. Israël toonde zich bereid te praten over een gedeeltelijke

terugtrekking uit de Golanhoogte, met als uitgangspunt een regeling voor een viertal belangrijke vraagstukken, te weten:

- de territoriale kwestie;
- veiligheidsmaatregelen;
- normalisatie van de betrekkingen;
- een tijdschema voor de uitvoering van een eventueel akkoord.

De wijlen Israëlische premier Rabin heeft openlijk verklaard, dat de mate van de Israëlische terugtrekking afhankelijk zou zijn van de mate van de bereikte vrede met Syrië. Wel voegde hij eraan toe dat een omvangrijke terugtrekking uit de Golan eerst zou moeten worden goedgekeurd middels een volksraadpleging, vóórdat een akkoord getekend zou worden.

Het opgeven van de aanwezige Joodse nederzettingen is een uiterst gevoelige kwestie en blijft een politiek obstakel. Acties en verzet van Israëlische dorpeelingen tegen vertrek kunnen in toeneemende mate op steun van de publieke opinie in Israël rekenen. Ook de herinnering van veel Israëliërs aan de beschietingen van de Syriërs vanaf de Golan speelt een rol in het verzet tegen vertrek uit de Golan. In hoeverre deze publieke opinie in meer of mindere mate omgeslagen zou kunnen zijn, in verband met de moord op de Israëlische premier Rabin, valt nog te bezien.

OBSTAKELS IN HET VREDESPROCES

Dankzij de geografische ligging van de Golanhoogte, fungeert deze als waarnemingspost voor Libanon en Syrië. Op een heldere dag kijkt men vanaf de Golan tot diep in Libanon en Syrië. Zelfs Damascus is te zien. Een logisch gevolg van de ligging van de Golan, is dat Israël daar alle denkbare "early-warning-systems" heeft geplaatst. Het alternatief, satellieten en AWACS, zijn voor Israël geen haalbare kaart gezien de kosten die daaraan verbonden zijn.

De Golan dient als natuurlijke/strategische buffer tussen Israël en Syrië. De Golan is daarom goed verdedigbaar voor Israël. Het gebied biedt uitstekende mogelijkheden voor het Israëlische

leger om in een vooruitgeschoven positie voorraden op te slaan, statische verdedigingsposities te bouwen en te oefenen. Gezien de ervaringen die de Syriërs hebben opgedaan tijdens de Jom-Kippoer oorlog in 1973, weten zij dat een aanval op Israël gepaard zal gaan met grote verliezen aan eigen zijde.

Israël maakt dankbaar gebruik van de bronnen van het meer van Galilea, Israëls enige en belangrijkste waterreservoir. Met de bezetting van de Golanhoogte is Israël geheel in het bezit van deze bronnen en beschikt daarmee over de garantie deze bronnen te kunnen blijven gebruiken.

DE ROL VAN DE VERENIGDE NATIES

UNTSO

In 1948 voerde Israël een onafhankelijkheidsoorlog tegen de legers van Egypte, Jordanië, Syrië, Libanon, Irak, Saoedi-Arabië en Jemen, nadat in Tel Aviv de onafhankelijke staat Israël werd uitgeroepen. Het uitroepen van de onafhankelijke staat Israël op zich, was een gevolg van de door de VN aangenomen resolutie 181, waarin de oprichting van onafhankelijke joodse en Arabische staten werd vereist. De oorlog verliep voor de Arabieren vrij slecht en de voorgenomen doelstellingen werden niet gerealiseerd. De kersverse staat Israël verdween niet van de landkaart, sterker nog het nam meer land in dan het aanvankelijk hoopte te krijgen. In 1948 wordt de UNTSO (United Nations Truce Supervision Organisation) opgericht die tot taak heeft het observeren van de afgesproken bestandslijnen tussen de Arabieren en Israël.

ISRAËL/SYRIAN MIXED ARMISTICE COMMISSION

Na de ondertekening van het General Armistice Agreement door Israël en Syrië in 1949, kregen de eerste VN-waarnemers opdracht om namens de UNTSO op de Golan Hoogvlakte de cease-fire lijnen te gaan controleren. Deze VN-waarnemers maakten deel uit van de Israël/Syrian Mixed

Armistice Commission. Uiteindelijk zouden er 4 waarnemingsposten aan de Israëlische zijde en 5 aan de Syrische zijde ingericht worden.

Na de Israëlische bliksemactie in de Zesdaagse Oorlog, toen het de Golanhoogte veroverde, begonnen de UNTSO waarnemers de nieuwe bestandslijnen te controleren. Aan beide zijden van het nieuwe "no man's land" werden opnieuw waarnemingsposten ingericht, de zogenaamde Forward Defense Localities (FDLs).

UNDOF

Na de beëindiging van de Jom-Kippoer oorlog in 1973, begon de toenmalige Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Henry Kissinger, aan zijn pendeldiplomatie in het Midden-Oosten. Na moeizaam onderhandelen werd in 1974 een Agreement on Disengagement ondertekend. Het stationeren van een vredesmacht, de UNDOF (United Nations Disengagement Observer Force), die de controle op het staakt-het-vuren tussen Israël en Syrië zou moeten uitvoeren, maakte deel uit van het akkoord.

Bij de troepenscheidingsakkoorden is een "Area of Separation" vastgesteld. Deze ongeveer 80 km lange bufferzone loopt van de Berg Hermon in het noorden (de grens met Libanon) tot de Wadi Ar Raqqad in het zuiden (de grens met Jordanië). De breedte van het gebied varieert tussen de 14 km en 500 m.

OGG

In 1979 is de Israel/Syrian Mixed Armistice Commission tot de huidige Observer Group Golan gereorganiseerd om onder andere de taken beter af te stemmen op de samenwerking met UNDOF. De taken van de OGG bestaan uit:

- het operationeel houden van een 11-tal waarnemingsposten;
- het periodiek uitvoeren van verificatie-inspecties;
- het geregeld uitvoeren van gemotoriseerde patrouilles;
- het "stand-by" houden van een aantal waarnemers voor het onderzoeken van

incidenten en/of het uitvoeren van inspecties op verzoek van één der partijen;

- het leveren van een aantal waarnemers t.b.v. liaison tussen de verschillende groepen waarnemers, alsmede nationaliteiten;

- het controleren van de waarnemingsposten in hun gebied van verantwoordelijkheid;

- het geven van aanvullende functie trainingen;

- het onderhouden van liaison met de SSAD (Senior Syrian Arab Delegate);

- het onderhouden van liaison met GILO (Golan Israëli Liaison Office).

Een twintigtal landen, waaronder ook Nederland nemen deel aan UNTSO. Het totaal aantal functionarissen werkzaam voor de Golan-missie bedraagt internationaal gezien 203, waarvan 7 Nederlanders: 3 waarnemers op Tiberias; 2 waarnemers in Damascus; 1 operatiëofficier en 1 officier werkzaam op het hoofdkwartier.

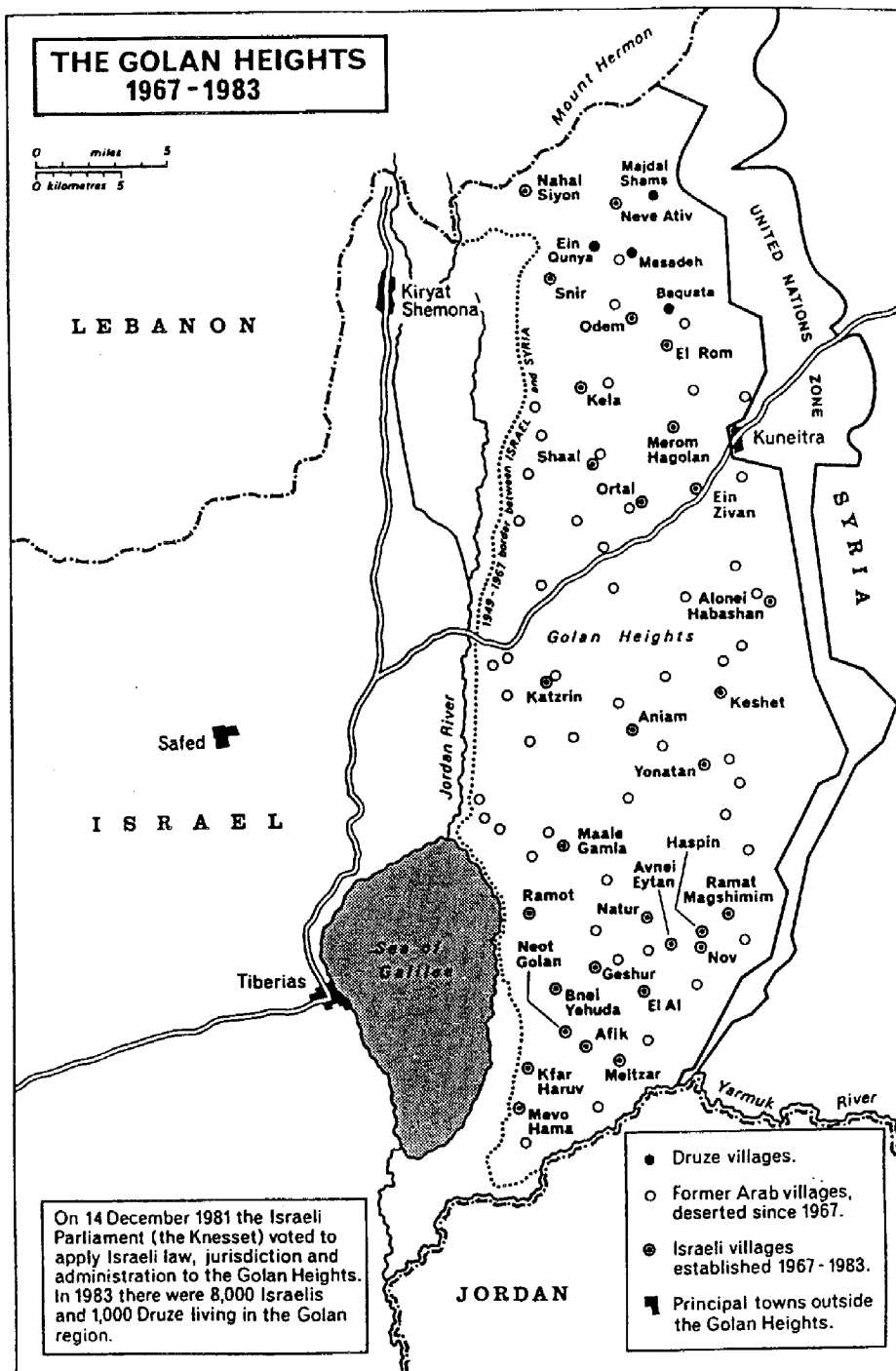
DE GOLAN ALS INZET VOOR HET VREDESPROCES IN HET MIDDEN OOSTEN

Het is onwaarschijnlijk dat Israël de Golanhoogte aan Syrië zal afstaan in ruil voor "normalisatie" van de betrekkingen tussen beide landen. Israël heeft veel geld en moeite geïnvesteerd in de Golan op het gebied van nederzettingen, waterwinning en defensie. Normalisatie van betrekkingen biedt Israël te weinig garanties met het oog op de toekomst en is voor Israël's interne politiek onvoldoende reden de zo omstreden Golanhoogte op te geven. Alleen een allesomvattend vredesakkoord is voor Israël interessant.

Al is weer afgelopen week gebleken, dat Israël's interim premiër Simon Peres Syrië met klem heeft opgeroepen mee te werken aan een vredesakkoord tussen beide landen, blijft het verlies van de Golanhoogte een pijnlijke herinnering voor Syrië en kan het nog een geruime tijd duren, voordat Syrië zal kunnen wennen aan de mogelijkheid van vrede met Israël.

ALGEMENE GEGEVENS GOLAN

Grootte Golanhoogte:	1150 vierkante kilometer
Gecultiveerde landbouwgrond:	20 vierkante kilometer
Verbouwing div. gewassen:	16 vierkante kilometer
Bloemenproductie:	35.000 ton
Veeteelt:	5.000 stuks
Melkproductie:	45 milj. liter per jaar
Industriële ondernemingen:	30 (ca.)
Aantal bezoekers per jaar:	1.750.000
Wateraanvoer rivieren:	800.000.000 kubieke meter
Wateraanvoer Tiberias:	100.000.000 kubieke meter
(Daarmee voorziet het Meer van Tiberias Israël voor 1/3 van het jaarlijkse waterverbruik.)	

VALSTRIKKEN UIT HET VOORMALIG JOEGOSLAVIË

Smi van Hoorn

INLEIDING

Dit artikel uit gaat over het huidig beschikbare arsenaal aan valstrikken. Het geeft een indruk hoeveel soorten valstrikken met hun ontstekingswijze er in het voormalige Joegoslavië kunnen voorkomen. Dit artikel is geen handleiding of instructie om valstrikken te ruimen. DIT IS ALLEEN VOORBEHOUDEN AAN SPECIALISTEN. BLIJF ERAF, doe ook geen pogingen, maar markeer op veilige afstand, en meldt de locatie. De moderne Joegoslavische valstrikontstekers zijn eigen ontwerpen, buiten het Warschau Pakt om. Ze zijn goed te combineren in de ontstekingsplaatsen in springstoffen en mijnen. Veelvuldig gebruik van deze valstrikken, door goed geoefend personeel, kan ieder terrein of object voor de vijand ontzeggen.

Een ruimploeg kan met iedere poging om de valstrik veilig te stellen in een nachtmerrie terecht komen, door de explosie die mogelijk ontstaat. Het is bijna onvermijdelijk dat de ergernis om dit soort munitie op te ruimen groter wordt, door de grote verscheidenheid aan valstrikken en de daaraan gebruikelijke gekoppelde doctrine.

Bron: 'Jane's Intelligence Review'

UITWISSELBAAR

Een systematische benadering geeft niet alleen het bereiken van standaardisatie, maar ook een groot aantal mogelijkheden. De meerderheid van de mechanische ontstekers hebben de standaard metriek van 10mm (M10) schroefdraad welke past in de TNT springstofladingen en vele mijnen. Door een 'gelukkig' toeval, past deze ook in de oude Engelse valstrikken met de mannelijke 3/8 schroefdraad. De elektrische en elektronische ontstekers gebruiken de gebruikelijke elektrische slagpijpjes die in staat zijn elke zware explosie te initiëren.

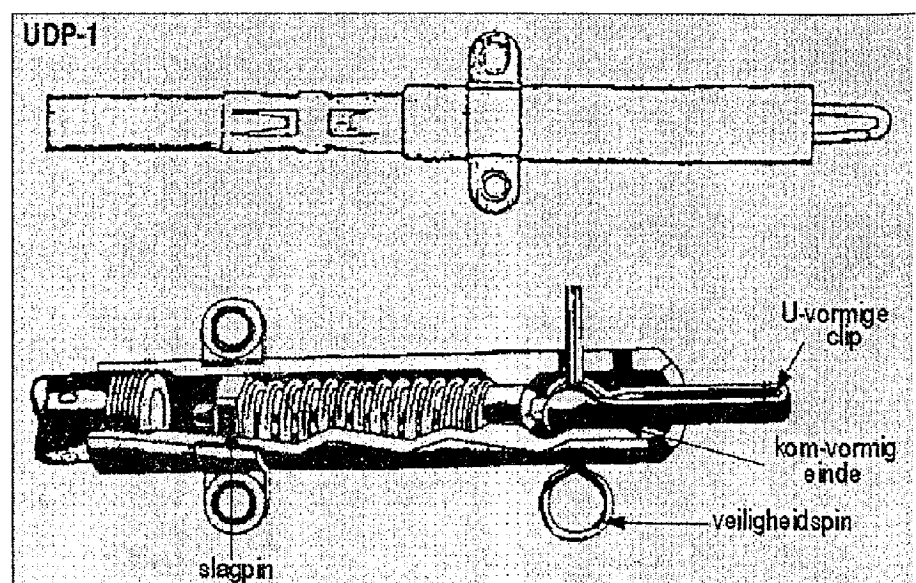
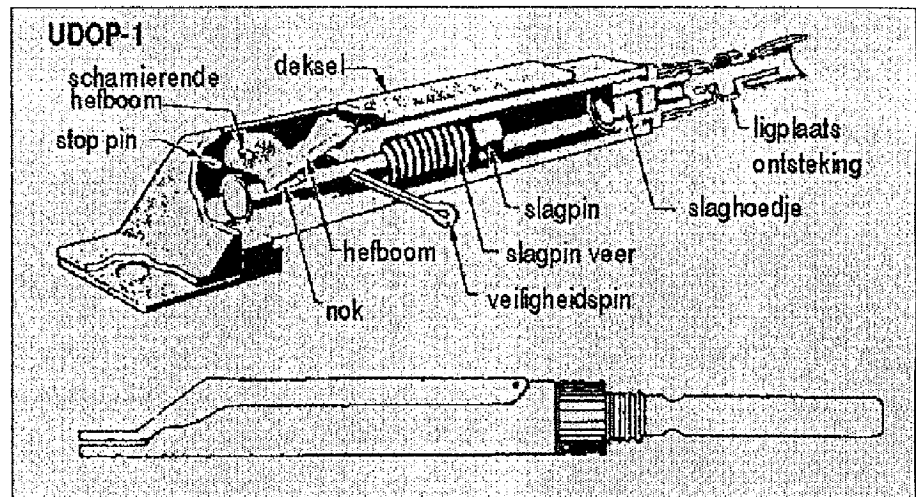
OUDE ONTSTEKERS

Het oude assortiment van mechanische ontstekers zijn over het algemeen kopieën van Engelse ontwerpen die in de tweede wereld oorlog zijn gebruikt. Let wel, enkele van deze Engelse ontwerpen kunnen nog steeds worden gebruikt. Ze zijn gevoelig voor corrosie, en niet ontworpen om onder water te gebruiken. De originele exemplaren zijn normaliter van een ontstekingsadapter voorzien (een buisachtig metaal huis met aan het uiteinde een slaghoedje opgenomen). Deze voorziening werd later vervangen door het M67 samengestelde slagpijpie die op de ontsteker met de M10 draad werd geschroefd.

De 'UDOP-1' is een kopie van de Engelse 'No 6 Mk 1' ontlastingsontste-

ker. Het geperste stalen lichaam doet denken aan een 'schoendoos-mijn' door zijn platte uiterlijk en scharnierend deksel. Tijdens normaal gebruik wordt de deksel naar beneden gehouden door een gewicht (bijv een AT-mijn), daardoor is de stift geborgd waaraan de slagpin is bevestigd. Als de last wordt weg genomen, ontspant het mechanisme, en de valstrik functioneert. Een veiligheidspin die door het ontstekerslichaam loopt, voorkomt ongewild afgaan. Als de deksel vrij te bewegen is, gaat de ontsteker af wanneer deze pin eruit wordt getrokken.

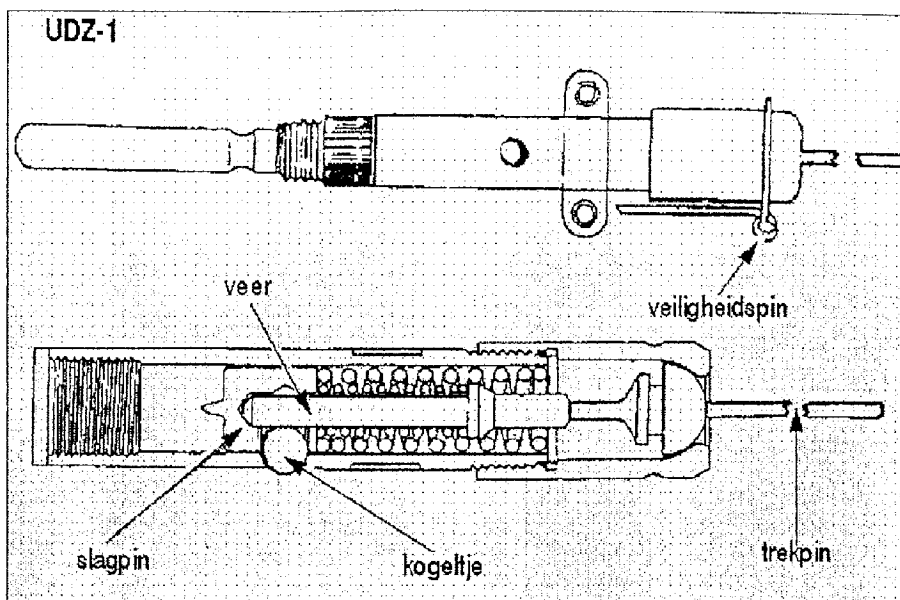
De 'UDP-1' is een kopie van de Engelse 'No 4 Mk 1' trekontsteker, deze is buisvormig en ook van metaal gemaakt. De ontsteker is hoofdzakelijk ontworpen om in combinatie met een struikeldraad te gebruiken, die is verbonden met de U-vormige clip, welke zich aan het uitstekende einde bevindt. Aan het einde, binnenin de buis

omvat de clip het ronde uiteinde van de slagpin. Hierdoor kan de slagpin niet bewegen. Als de clip naar achteren wordt getrokken, gaat ook de slagpin met veer mee. Wanneer de clip-einden vrij uit de buis zijn komt de slagpin vrij. Door de veerwerking schiet de slagpin naar voren en functioneert de ontsteker. Ook hier is een veiligheids-pin aanwezig om het mechanisme voor ongewild afgaan te behoeden. Let op, deze kan niet voor het afzetten van de valstrik gebruikt worden.

De UDZ-1 is een stevige stalen buisvormige ontsteker, met een 50mm aan het dikkere uiteinde uitstekende staaf. Het uittrekken van deze pin zet de ontsteker in werking. Binnen in de buis wordt de slagpin met veer door een kogeltje tegen gehouden. Als de staaf wordt uitgetrokken gaat ook de veer mee, hierdoor ontstaat een ruimte voor het kogeltje. Op het moment dat het kogeltje door de opening de ontsteker verlaat, komt de slagpin vrij. De veiligheids-pin is aan een clip bevestigd die de staaf vast houdt in zijn positie.

De 'EMU-1' is een kopie van een Warschau Pact ontsteker, die speciaal

ontworpen is om spoorrails te valstricken, maar kan ook voor andere doelen worden gebruikt. Deze elektro-mechanische ontsteker werkt op een 4.6v batterij, die gevat is in het schotelvormig lichaam, welke een elektrische ontsteker initieert. Een veer vastgemaakt aan een stift, die de schakeling bedient, ontspringt uit het midden van het lichaam. Wanneer eenmaal de veiligheid verwijderd is, wordt de schakeling gesloten door de stift in te drukken, of deze komt door

de veerwerking naar buiten. De lengte van de stift is instelbaar, zodat de ontsteker op de juiste afstelling onder de spoorlijn geplaatst kan worden. Een controle lampje laat zien of het circuit open of gesloten is tijdens het plaatsen van de ontsteker. Als de valstrik is opgesteld en de veiligheidspin is verwijderd, waardoor de stift vrij is om te bewegen, kan de ontsteker worden geïnitieerd.

Table 1: Mechanical Booby Trap Switches

Designation	Mode(s) of Operation	Operating Parameters	Output Initiation (Flash/Electric)
UDOP-1	Pressure release Pull (radial)	Not known	Flash
UDP-1	Pull (axial)	Not known	Flash
UDZ-1	Tilt/radial pull	Not known	Flash
EMU-1	Pressure release Pressure Pull (Radial)	Not known	Electric
UDVK	Delay (five options)	10 min — 10 days	Flash
UMP-1	Pull (axial)	1-3 kg	Flash
UMP-2	Pull (radial)	2-6 kg	Flash
UMNP-1	Pressure Pull (radial)	4-7 kg	Flash
UMOP-1	Pressure release Pull (radial)	4-15 kg 2-4 kg	Flash
UMNOP-1	Pressure release Pressure Pull (axial) Pull (radial)	3.5 kg 0.5-2.5 kg 2-5 kg 1.5-5 kg	Flash Flash
SU-24c M70	Delay	Up to 24 hr	Flash or electric

MODERNE MECHANISCHE AFVUUR ONTSTEKERS

De vijf moderne mechanische ontstekers worden met de vast geplaatste ontsteking geleverd. Dit draagt zorg voor een goed afgesloten geheel. De ontsteking is een goed ontwerp, in een stevige metalen constructie, en handzaam in gebruik. Ze zijn waterdicht, corrosie bestendig en zijn bruikbaar tot een diepte van 0,25m. Deze ontstekers hebben allemaal een mannelijke M10 schroefdraad.

De 'UMP-1' is een simpele trekontsteker, ontworpen voor gebruik met struikeldraden. Zoals de 'UDZ-1' is de veer en slagpin geborgd door een kogeltje in het lichaam. Als de veiligheid eenmaal verwijderd is, trekt de struikeldraad een axiale staaf in het midden van het lichaam de veer strakker. De ontstane ruimte staat de kogeltjes toe zich te verplaatsen, hierdoor ontspant de slagpin zich. Eenmaal opgesteld, is de ontsteker door de opzet moeilijk meer veilig te stellen, doordat de openingen voor de veiligheidspin niet meer overeenkomen.

De 'UMP-2' is ook voor gebruik met struikeldraden ontworpen, maar dan met een radiale ontsteking. Twee pinnen passeren de slagpin met veer, daar waar deze het lichaam verlaat. De bovenste is voor de veiligheid en de andere om af te vuren, maar ze zijn verwisselbaar. Er mogen meerdere struikeldraden aan de 'UMP-2' verbonden worden. Als het ontstekerlichaam eenmaal vrij kan bewegen in de plastic kraag, draait deze in de trekrichting voor de veiligheidspin wordt uitgetrokken. De afvuurpin heeft ook een kraag om hem op zijn plaats te houden als de valstrik wordt opgesteld. De pin moet zodanig worden gedraaid dat het eruit trekken ervan gemakkelijker gaat.

De 'UMNP-1' kan met één of meerdere struikeldraden in de radiale trekrichting worden gebruikt. Hij kan ook door drukveren worden geactiveerd. Deze ontsteker, geschroefd in een blok springstof, verandert hem in een anti-personeelsmijn. Ook wordt hier weer de slagpin met veer door ko-

geltjes tegen gehouden. Deze worden op hun beurt door een centrale borging op hun plaats gehouden. Door druk op één van de veren of trekradialen van een struikeldraad verplaatst een stift in het buisvormige ontstekingslichaam. Deze verplaatsing is verbonden aan een staaf die de borging vooruit duwt, hierdoor ontstaat een ruimte waar de geblokkeerde kogeltjes in kunnen vallen. Een veiligheidspin door de veren voorkomt bewegen tot de valstrik is geplaatst.

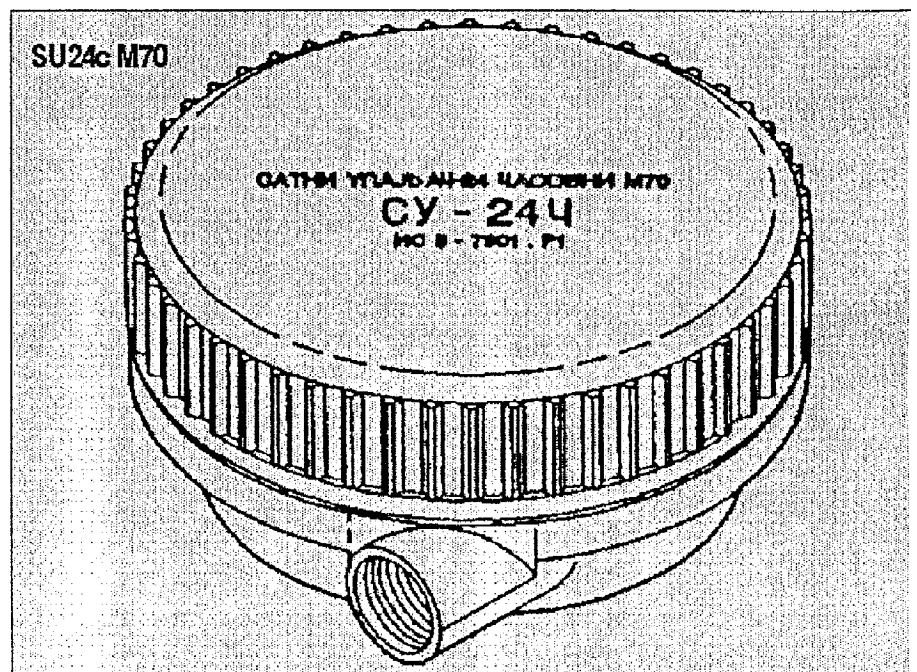
De 'UMOP-1' is ontworpen als een druk-ontlastingsontsteker, ofschoon hij ook met een radiale trek aan een struikeldraad kan worden gebruikt. Hij is ideaal voor het valstrikken, door z'n M10 schroefdraad, van anti-tank mijnen zoals de TMRP-6. Ook hier weer wordt de slagpin tegengehouden door kogeltjes om de centrale staaf van de slagpin. Maar in deze ontsteker is de staaf direct verbonden met een drukplaat, waarop een gewicht geplaatst is. Eenmaal ontgrendeld, en het gewicht wordt verplaatst, kan de drukplaat met staaf verplaatsen totdat er voldoende ruimte voor de kogeltjes is. De kogeltjes vallen naar binnen, hierdoor komt de slagpin vrij, waarna de valstrik wordt geïnitieerd. Als de drukplaat vrij kan bewegen, en de veiligheidspin wordt verwijderd, gaat de ontsteker onmiddellijk af. Het ontstekerslichaam heeft ook een smalle kraag die omhoog komt om het gat te

bedekken als de veiligheidspin eruit is. Dit maakt het bijna onmogelijk om de 'UMOP-1' te neutraliseren.

De 'UMNOP-1' is een slimme veelzijdige ontworpen ontsteker met een pincet-achtige stang aan het einde van een hefboom. Wanneer de hefboom volledig omhoog of omlaag is, houden de bekken van de pincet de slagpin met veer tegen. Door de hefboom op te laten komen (druk-ontlastingswijze) of in te drukken (drukwijze) wordt de pincet naar de centrale positie bewogen en de slagpin komt vrij. Een axiale pin houdt ook de hefboom omlaag, terwijl een radiale pin door het lichaam loopt om de slagpin te zekeren. Wanneer de hefboom vrij kan bewegen, gaat de ontsteker af als de axiale- of de radiale pin eruit wordt getrokken. Net als de 'UMOP-1' is de druk-ontlastfunctie ideaal om mijnen te valstrikken.

MECHANISCHE VERTRAGINGSVALSTRIKKEN

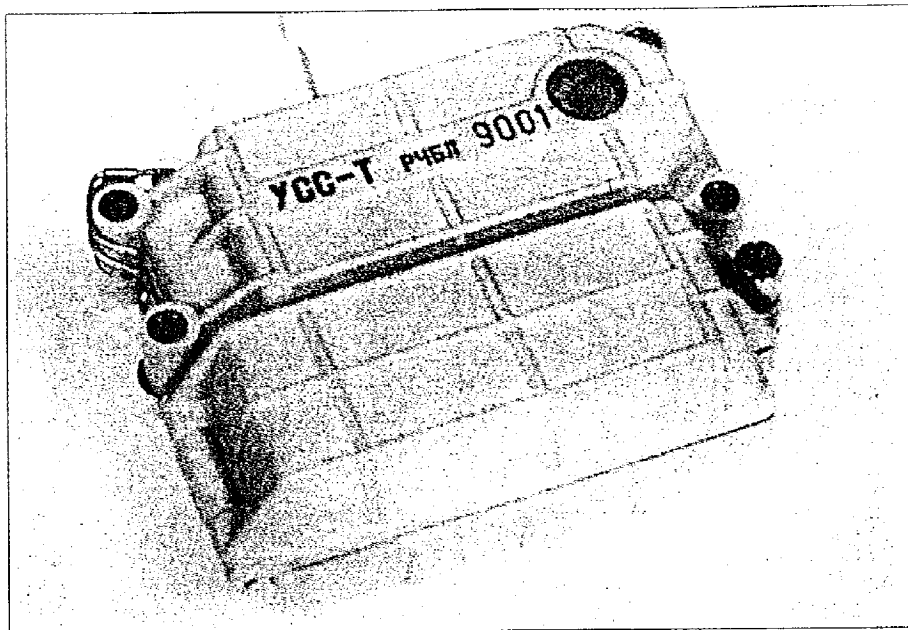
De 'SU24c M70' is een uurwerk apparaat met een discuss-vormig lichaam. Doorgaans gemaakt met een 24uurs uurwerk, de wijzerplaat is in werkelijkheid in 26 uur verdeeld. Onder de opgeschroefde bovenste helft laat zich het uurwerk zien met zijn opwindsleutel, veiligheidspin en onderbrekingsmechanisme. Het apparaat plaatsen houdt in: de veer opdraaien; de vertraging instellen; het onderbrekingsmechanisme verdraaien om het uur-

werk in werking te stellen; het verwijderen van de veiligheidspin om hem te ontgrendelen. In het M10 schroefdraad aan de zijkant van het lichaam past de M67 ontsteker of een speciale elektrische ontsteker. Bij elektrisch gebruik kan de ontsteker een ontsteking completeren of een andere elektrische inrichting ontgrendelen.

De 'UDVK', soms ook als 'UDZK' bekend, is een kopie van de Engelse No 10 Mk 1 'Time Pencil'. Dit is in werkelijkheid een metalen buis die een slagpin met veer bevat, die door een draad wordt tegen gehouden. In het einde van de buis loopt de borgende draad langs een ampul met zuur. Als het einde van de buis stuk gaat, komt er zuur vrij en vreet zich door de borgende draad. Wanneer de draad door is komt de slagpin vrij en de lading wordt geïnitieerd. Een uitneembare veiligheidsstaaf, die door het ontstekerlichaam loopt, zorgt ervoor dat de ontsteker niet voortijdig afgaat. De 'UDVK' komt in vijf vertragingversies voor, gekenmerkt door een kleurencode op de veiligheidsstaaf. Maar, zoals 'Table 2' aangeeft, hangt dit van de aanwezige temperatuur af.

De USS-T elektronische ontsteker wordt geactiveerd door lichtinval.

ELEKTRONISCHE VALSTRIKKEN

Een reeks van valstrikken die bekend staan als 'Special Electronic Fuses' of 'Superquick Fuses, werden overal in advertenties aangeboden, maar zelden gezien. Men zegt dat er zeven variaties zijn gemaakt. Ze hebben allen een vertraginginstelling, bij sommige is die instelbaar (zie Table 3). In adver-

tenties werden zelfs op maat gemaakte ontstekers aangeboden in plaats van de standaard ontstekers. De aanwezigheid van deze ontstekers maakt het opruimen bijna onmogelijk en verdachte explosies hebben plaats gevonden. De ontstekers zijn gevat in een geribbelde plastic doos, niet groter dan een pakje sigaretten. Uitwendig lijken ze allen gelijk, maar verschillen alleen door hun markeringen of een zichtbare sensor. De waterdichte doos bevat twee delen: in het ene de vertrager en de elektronische sensor en de andere een 9v batterij van het type PP3. Ze hebben allemaal een scharnierende ontgrendelingspin en twee draden om aan een elektrische ontsteking vast te maken. Als de instelling gekozen is, de lading aangesloten en de veiligheidspin verwijderd om de ontgrendel vertraging te starten, verdwijnt de opsteller.

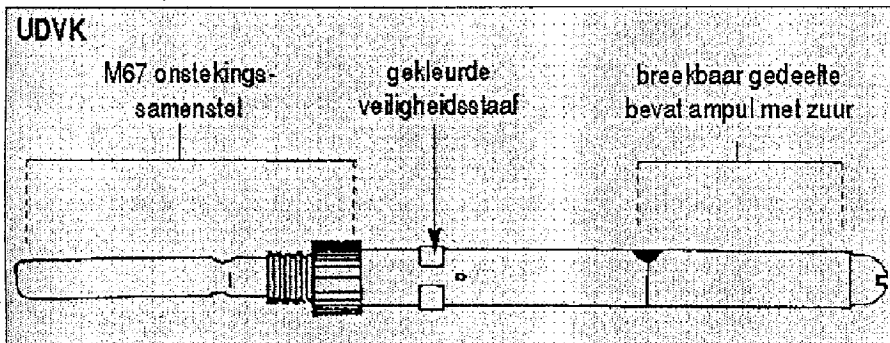
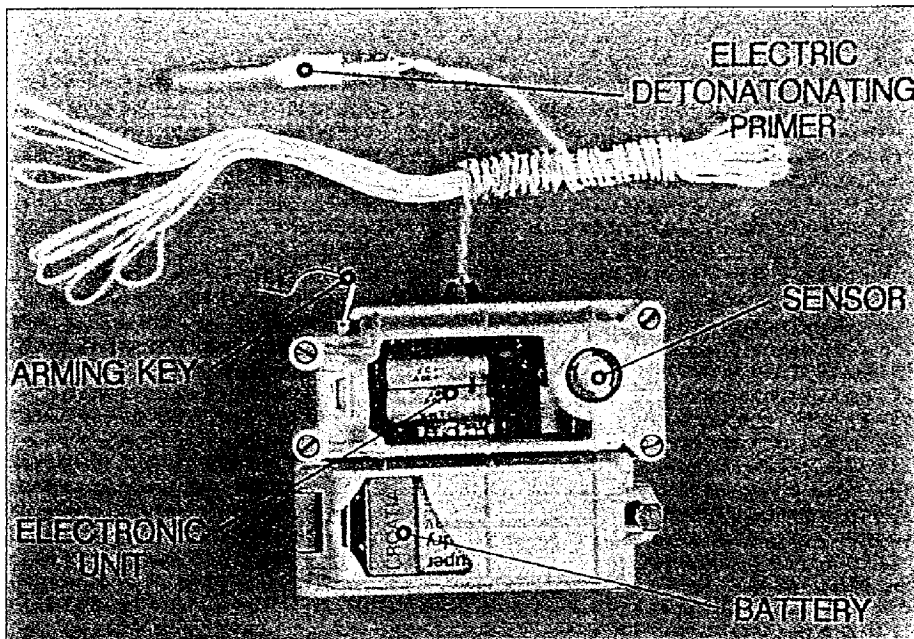

Table 2: Variation in Delay with Temperature

Temperature (Degrees F)	Red	White	Green	Yellow	Blue
-4	75 mins	19 hrs	3¼	10 days	-
14	63 mins	13 hrs	2½ days	5 days	-
32	43 mins	5 hrs	16 hrs	28 hrs	-
50	31 mins	2¾ hrs	8 hrs	18 hrs	34 hrs
59	27 mins	2 hrs	5¾ hrs	12 hrs	24 hrs
68	23 mins	1½ hrs	4 hrs	9 hrs	20 hrs
77	19 mins	1¼ hrs	3 hrs	6 hrs	15 hrs
99.5	12½ mins	¾ hr	1½ hrs	3 hrs	6 hrs
109.5	9½ mins	34 mins	80 mins	2 hrs	5 hrs

Op de foto zijn de verschillende delen van de USS-T elektronische ontsteker te zien. Het elektrische slagpijpje is aangesloten.

Table 3: Special Electronic Fuses

Designation	Mode of Operation	Arming Delay (sec)	Setting Options/Notes
UEPz	Breakwire	1200	Wire breaks with a 3 kg pull
USA-T	Acousti	270-330	90, 100, 110 or 120 decibel
USE-T	Delay	300	6-9999 mins in 1 min increments
USI-T	Inertia	270-330	Activates between 1-5 m/s
USS-T	Light	270-330	Activates between 2-7 lux
UST-T	Thermal	270-330	Activates between 60-70°C
USV-T	Vibration	270-330	0.001, 0.01, 0.1 or 1 m/s

COLOFON;

INFO-SCOOP Is een tweewekelijkse uitgave van 101 Mipel

Adres: Simon Stevinkazerne, MPC 41 A, Postbus 9012, 6710 HC Ede

Telefoon: 0318-683055

Redactie: maj H.J. Jacobs, elnt P.W.T.S. Menting, sgt1 A. Wever

INFO-SCOOP wordt verzonden aan die instanties welke functioneel belang hebben bij actuele informatie

De inhoud van de INFO-SCOOP is volledig samengesteld uit open bronnen. Overname uit deze publikatie is toegestaan mits de bron wordt vermeld.